ԻԱ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5701 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 20/2 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1904 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ՇԱՊԱՆ 1322 ԻԱ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5701

درعلیه‌ده غلطه‌ده «آرەولق» غزته‌سی ادارەخانه‌سی

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանճօ փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղր.
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Ֆր.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փօսթայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի Խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՋ ՈՒ ՁԱԽ

Թ. ՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պանտրմայի առաջնորդական խնդիրը սկսած է կատարեալ գլխու ցաւ մը դառնալ Պատրիարքարանի համար: Այդ խնդիրը գրեթէ ամէն օր նոր կնճռանքներ դուրս կը բանայ, եւ թերթերու չափ ալ Պատրիարքարանը չփութած մնացած է թէ ի՛նչ ըսէ իրարու յաջորդող գանգատագիրներու. ի՛նչ կերպով պատասխանէ անոնց:

Վերջին կնճիռը՝ օրինաւորապէս ընտրուած եւ տեղւոյն իր պաշտօնավարութիւնը շարունակող Թաղ. Խորհուրդի մը հրաժարեցումն էր: Տեղապահը, առանց նոյն իսկ կանխաւ տեղեկութիւն տալու, յանկարծ նոր Թաղական Խորհուրդ մը կ'ընտրէ, եւ արդէն իսկ գոյութիւն ունեցող Թաղ. Խորհուրդը համբաւ կը դնէ, պահանջելով որ կնիքն ու հաշիւները իրեն մատուցուին անյապաղ: Թաղ. Խորհուրդը ասկէ, չուզեր տեղի տալ, եւ տեղի անհամաձայնութիւնը ծայր կ'առնէ, եւ տակաւ անվայել համեմատութիւններ կը ստանայ:

Տեղապահը՝ յանուն եկեղեցւոյ անիրաւաբար կ'ամբաստանէ հրաժարեցուցած Թաղ. Խորհուրդին ատենապետը՝ իբր զեղծանող, առանց մտաբերելու թէ ատենէն քանի մը օր առաջ, ինքն իսկ տեղեկագիր տեղեկագրի վրայ կը ղրկէր Պատրիարքարան, այդ միջոցին անձին պատուաւորութիւնը չզեղչելով, եւ անոր պաշտօնավարութեան Պանտրմայի թեմական գործոց մէջ ունեցած օգուտը ըղձալու համար:

Մենք տեսանք Ս. Պատրիարքին Հօր ուղղուած հեռագիր մը, որուն մէջ յիշեալ ատենապետը խնդիրը պարզելով, կը խնդրէ պատիժ մը տնօրինել այդ եկեղեցականին համար, որուն արարքին կ'երեւայ թէ նշանակութիւն չտուին նոյն իսկ ընդհանուր յարգանքին [illegible] դարձած, եւ պատուաւոր եւ արժանի անցեալի մը բարոյական երաշխաւորութեամբ օժտուած անձերու անհատական պատիւն ու արժանապատուութիւնը: Ատենապետը, այս դիմումով, կը յայտարարէ թէ ինք եւ իր ատենապետութեան տակ գտնուող Թաղ. Խորհուրդը պատրաստ են իրենց հաշիւները մատուցանելու Կեդր. Վարչութեան, եւ տեղապահին չմատուցանելնուն պատճառն ալ ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ իրենց ապօրինի կերպով մը հրաժարեցուցուած ըլլալը: Կը յարէ նաեւ թէ իր վիրաւորուած արժանապատուութիւնն ու ասկէ առաջ տառապած պատիւը պաշտպանելու համար դատական իշխանութեան պիտի դիմէ, եթէ երբեք Պատրիարքարանը իր կողմէ չփութայ տեղապահը պատժելու ա՛յնպէս, ինչպէս եկեղեցական օրէնքը կը պահանջէ:

Եկեղեցւոյ բեմէն, գրեթէ բովանդակ համայնքին առջեւ, իբր գող ամբաստանուած անմեղ մարդ մը, ամէն բանէ առաջ իր անհատական արժանապատուութեան հանդէպ յանցաւոր կը մնայ, եթէ երբեք ո՛ եւ է իշխանութեան մը առջեւ չի քաշեր ամբաստանողը, եւ անոր վրդովմունքը երեւան հանելով, հրապարակաւ ըրածին չի տար իր պատուին քաւած մասը:

Կան թերութիւններ՝ որոնք անխուսափելի են նոր պաշտօնի գլուխ անցնող եկեղեցականներու համար, եւ տկարութենէ աւելի անփորձութիւնը ունին իրենց պատճառ: Այդ պարագային՝ ենթական դատապարտելը անտեղի եւ անարդար կը դառնայ: Պէտք է սպասել որ առաջնորդին կամ տեղապահին անփորձութեան շրջանը անցնի, եւ անկէ ետքը միայն վճռական գնահատութեան մը ենթարկել զանոնք: Բայց կա՛ն նաեւ թերութիւններ՝ որոնք տարիներ ու տարիներ ետքն ալ կը մնան, եւ որոնց յառաջացմանը մէջ անփորձութիւնը ո՛ եւ է գործ չունի: Ասոնք առաջ կուգան ա՛յն տեսակ պատճառներէ՝ որոնց մէջ գլխաւոր տեղը կը բռնեն կրթութեան պակասը, ինչպէս նաեւ աններկայանալի հոգի մը եւ բնաւորութիւն դարձած կարգ մը սովորութիւններ՝ զորս աւելորդ է մանրամասնել: Երբ առաջնորդի մը կամ տեղապահի մը քով տեսնուած թերութիւնները այս վերջին տեսակէն են, անոնց պաշտօնավարութիւնը տեւականացնել ուզողները ո՛ եւ է կերպով չեն կրնար իրաւունք ունենալ:

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍԸՎԱԶԻ ՄԷՋ

ՆՇԱՆՏՈՒՔԸ

Աղջիկ-տեսք. — Խօսք-կապը. — Նշանտանիքը. — Հարսին բաղնիքը. — Հարսնտեսք. — Մոմ-բացուկը. — Կաղընչիքը. — Փեսայ-տեսք:

Սըվազցի աղջիկը կը նշանուի 14–19ին մէջ. ասկէ առաջ կամ վերջ նշանուողներ կ'ըլլան թէեւ, բայց, աղջկան մը տարիքը 20ը անցնելէն յետոյ ալ տանը մնալը կը նկատուի, որբեւէյի յարմար պատառ մը: Իսկ մանչերը՝ 18–23ին մէջ կը նշանուին:

Տղան նշանելու տենն, միջակարգեր դասակարգը առ նշանտուքը ունի. «Պէտք է սալլով տեսնել, փայտ, ցուին բերէ որ նշանեմ»: Այս բանաձեւը կարգելու տանն ալ կը կրկնուի: Երբ տղայ մը քիչ մը չափահաս կ'ըլլայ, «Նշանենք որ խելօքնայ» կ'ըսեն, իսկ «աղջիկը [illegible]»:

Աղջիկ գտնե՛լ, ահա՛ մեծ հոգը մանչուն մօրը կամ պարագաներուն. աղջիկ չկա՛յ, բայց ինչպէս մէկը ընտրել առանց մէջէն որ իրենց յարմար ըլլայ, տանջուող չըլլայ, մօր-մարդու զուարճ ըլլայ:

Նշանուելիք մանչը ալ ազատ խօսակցութիւններ կ'ընէ մօրը եւ պարագաներուն. տանք «կիւրիւկ-կօշիկ» ըլլալով կը սկսին թափառիլ փողոցէ փողոց, տանէ տուն աղջիկ փնտռելու. եւ կ'այցելեն անանկ տեղեր ալ ուր աղջիկներ այլ եւ այլ աշխատութիւններով համախմբուած են, ինչպէս դպրոց, գործի աշխատանոց եւայլն:

Փնտռուքնին կը շարունակեն բաղնիքներու եւ եկեղեցիներու մէջ ալ: «Բարո՛վ, սիրուն աղջիկ մը կայ, հեռ մը նայեցէք պիկի հաւնիք» կ'ըսէ Թաղին մէջ հանդիպած ո՛ եւ է կին, երբ ինք յարմար աղջիկ չունի ցոյց տալիք: Ու շարունակութ:

Աղջիկ-տեսի պտոյտ կ'ընեն, երբ տուն մը մտնեն, ջուր կ'ուզեն. աղջիկը կը հասկնայ ու խմելով մը ջուրին կ'թիկը կը կոտրէ իւրաքանչիւրին: Եթէ աղջիկը ողորմութիւնը հաւնողներ գտնուին մէջերնին, ջուրէն կը խմեն. աղջկները ջուրէն խմե՛լ անգամ չըլլար կամ մէկ երկուքը միայն: Ջուրէն տարբեր բանով հիւրասիրել՝ ամօթ եւ վրայ իյնալ մըն է, իսկ ջուրը՝ Աստուծոյ է որդեղէն:

Աղջիկ-տեսի պտոյտ կ'ընեն՝ գեղեցիկներէն կ'ընտրուին, ու ասոնք կոտրատելով մը կ'ըսեն. «ջրին (ջուրն) մեզ աղւոր մը չգտնենք նէ՛ մեզի պէս մը կը գտնենք»: Ու կը շարունակեն պտոյտ յաճա՛խ տարիներով: Մէկ շաբաթուան մէջ նայած աղջիկներուն գեղեցկութիւնը կ'ընեն օրերով: Ասոր ճիշդն չեն հաւնիր, մէկալին՝ գոյնին, ուրիշի մը հասակին կամ դէմքին, եւ ամէ՛ն թերութիւններ ալ կը գտնեն որ, իրա՛ւ կնո՛ջ աչք միայն կրնայ վեր հանել:

Աղջկանը մայրը, կարծես սրտացաւ կը նկատէ ինքզինքը՝ աղջիկը եկողին ցոյց տալու, — հակառակ պարագային կը մեղադրուի — առանց նայելու նիւթական ու բարոյական սասկալի անհրաժեշտին: Երբեմն, աղջիկ-տեսի եկողներէն ո՛չ մէկը ծանօթ կ'ըլլայ աղջկանը մօրը ու դուրս ելած տուններուն կը հարցնէ. «Որո՞ւնք էք»: Անուններ կուտան ու կը սկսին մանչերնուն ամէն մէկ մազին մէյ մէկ գո՛վք դնել, ունեցած չունեցած յատկութիւնները ներբողել. «Բանուկ-դրամով, օղի, ծխախոտ չխմող կարիճ մըն է: Իրա՛ւ, երկու հոգիէ վեր չենք նէ՝ երկու հոգիէ ալ վար չենք» եւն.: Աղջկան ծնողքը ա՛լ վարժուած, շատ անգամ կը մտնեն իսկ նայողներուն անուանը: Այսչափ շատ կ'ըլլայ դիմումը, երբ մանաւանդ դրամի, հարստութեան չշարժ կենալը հասկցուի. ուղղակի դրամօժիտ չկայ, բայց անուղղակին կայ՝ օժիտ, պատիւի տեսակէտով:

Ամէն բանէ առաջ Սըվազցի մայրը՝ իր տղան «մարդ մարդու գուսակ» աղջիկ մը առնել կ'ուզէ: «Հարուստին աղջիկը առնելը դժուար՝ պահելը դիւրին է» կ'ըսէ. Զանձուած կիներու աղջիկներ, ո՛րչափ որ ալ անսահման գեղեցկութեամբ գեղեցիկ ըլլան տղաքներն, դարձեալ շատ անգամ տանը կը մնան՝ եթէ աղքատ դասակարգէն կը պատկանին, քանզի «հարուստին յանցանքը իր դիմակը կը ծածկէ»: Ապա աղջկանը առաքինութիւնը նկատողութեան կ'առնուի, եւ յօժարութեան, բանուկ-դատաւորութիւնը, դերձակութիւնը, մանաւանդ առողջութիւնը:

Տղան իր նախընտրած գեղեցկութիւնը կը նկարագրէ աղջիկտեսի պտոյտ կիներուն՝ անոր որուն հետ սուրբ [illegible] (բացորոշած). շատեր ալ կատարելապէս մօրեր նաեւն կը վստահին. գիտեն որ գեղը տրամադրած չէ տեսնիք [illegible]:

«Այսուրն ընքերին սեւ՝ ինքն ալ [illegible] ծի՛ն չափ ճերմա՛կ թող ըլլայ»: ահա՛ շատ աղջկց նշանտուքը: Ահա՛ ինչ որ կը փնտռէ Սըվազցին իր նշանածին վրայ: Շատ անգամ խորհած ու տե՛ս եղբայրացութեան յանգած եմ: Սըվազցին, ըլլայ այր կամ կին, հակադրութիւնը սիրող մըն է. ճերմակ գոյնին ու սեւ աչքերին միայն կիները չէ՛ն որ կը փնտռեն ու թող «զատէ» կ'ըսեն: Այրե՛րն ալ տանկ են, դիտած եմ դուրս՝ թէ լեթերուն գոյնը շատ անգամ թարգմանն է ներքին հիւին: Եթէ ճերմակ յառաջիլ արտաօյ մը ընտրեն կը նային որ վրայի ծաղիկները սեւ ըլլան եւ հակադրամբաբար:

Ապա, աղջկան հասակը նկատողութեան կ'առնեն. «պօյ պօս մը ունի՛ որ, սէվի՛» մօտիքը մինչեւ ոտքերը կը հասնին: Մարդուն սիրտը բացուիլը կուգայ, ու իրենց անպատ բառարանին մէջ չեն թողուր բա՛ռ մը, բացատրութիւն մը որ աղջիկ-տեսի գացող կիներէն իւրաքանչիւրը չկիրարկէ՝ իր հաւնած աղջկան գեղեցկութիւնը արտայայտելու համար: «Երես մը ունի որ, արեւի լուս, պլխտեսն կը լմանի. հապա ձեռքե՛րը, մէյ մէկ կողին կը թողուի փօսկրկներուն մէջ, քիթը բերանը մըրըսած (կլլառով հաւատարգած). անթերի՛ մէկ խօսքով: Վերջապէս ամենքն իր բերնէն ջուրը վազցընելու չափ, մինչեւ որ տղան ըսէ.

«Դուք ինծի զէյը արժանի չէք տեսներ ա՛, ա՛ռ թող ըլլայ»:

Աղջիկ-տեսի պտոյտները՝ աչքերնին չո՛ր բացած՝ մտած տուներնին կ'ուսումնասիրեն եւ իրենց վարժութեամբ չհարցնելու կրնան կատարելապէս հասկնալ, առանց հարց ու փորձի, թէ տանը աղջիկը ի՛նչ է, բանուկ-տանուկ է, մաքո՞ւր է թէ ոչ, ի՛նչ վիճակ ունին նիւթապէս, նորելո՞ւկ տեսակէն է, այսինքն, ժամացոյց գինդերը օյալի մէջ առա՞ծ են, կամ լամբարին վրայ անցուա՞ծ է փակեղը, այնպէս որ աղբ եւ փոշի չթափի մէջը, բազմոցին փառքին ծայրերը օյալո՞վ եզերուած են, եւ շատ մը բաներ ալ:

Փորձառութիւնը, կամ, դիտելը մարդուն կուտայ անո՛ւկ գիտութիւն մը որ ուսուցումով չստացուիր. այսպէս, գիտակցութեամբ ուղղուած ակնարկ մը կրնայ թափանցել ամէն գաղտնիքի: Լամբարի մը շէյին վրայ ձգուած ակնարկ մը կրնայ ծանօթացնել քեզի թէ տանը աղջիկը մաքրասէ՞ր է թէ ոչ, բուխերիկին պէս մրոտա՞ծ է, եւ, ինչի՞ս, տախտակները, ներսի գանիրը պսպղ-պսպղ կը ցոլա՞ն, եղը ըլլա՞ կը ժողուի՞, կամ, սալը քը դրանը եռեւ հաւաքած է երկրորդ տղեղիւն բոլորը մէկտեղ թափելու համար, բակին քարերը չափուա՞ծ-չփուա՞ծ են, պղնձեղէնները որ տան-երեսին դարակներուն վրայ շարուած են մաքո՞ւր, փայլո՞ւն են, ու խե՛լ մը մանրամասնութիւններ, զորս, կնո՛ջ աչք միայն կրնայ տեսնել:

Նշանուելիք աղջիկ գտնուած տուն մը շատ մաքուր կ'ըլլայ, մանաւանդ շա՛տ հոգ կը տանին դրսի դրանը: Սըվազցի աղջիկը մաքրասէր է ընդհանրապէս, եթէ այս բառը իր ընդարձակ նշանակութեան ոգւոյն կը առնէ՝ լուա՛կ ալ, լուալ նշանեալուն: Շաբաթ օրեր, ամէն տան անխտրապէս «շաբաթ օր» կ'ըլլայ, [illegible] ժողուածք լուացք ընելով, ու երբ մէկը թերանայ, դիտել կը տրուի իրեն. «Աղջիկ չունիմ որ տանը [illegible]» [illegible] մէջ խառնուած է Սըվազցի կնոջ ամբողջ հոգեբանութիւնը:

«Պէտուկ դուն հաս կեցի՛»ի մանրանաւոր ու շատ նկարագիր բացատրութիւնը երկուքին համար ալ ճշմարիտ է: Երկու կողմէն ալ կ'աշխատին աղէկութեան զեղչել, յարմարագոյնին հետ կատարել օղանցութիւնը, եւ ամէն բան լրանալէն ետքը, երբ աղջկան հօրը դիտել տրուի իր սիրալ ընտրութիւնը, յանձնառու-ճամբուն-խելքով կատարել պաղ-արիւնով կը պատասխանէ. «Մէկ չունը մէկ կոչին կը քշէ»:

Այսչափ փնտռուքէ վերջ որոշումը կը տրուի. նոյն իսկ շատ անգամ տղան չի ճանչնար աղջիկը: «Անգամ մը տեսնեմ» ըսող տղաքներ շատ չե՛ն դժբաղդաբար: Մօրեր տղուն հաւանութիւնը առնել չեն ուզեր. գիտե՛ն որ ան պիտի հաւնի ամէն աղջիկի. «Ամուրին չքէն էգ շունը անգամ աղուոր կ'երեւի» կ'ըսեն:

Վերջապէս այնչափ ճախրանքներէ ալ յոգնած կը թառին մէկուն վրայ ու կը սկսին հօրը բերանը փնտռել. «Իրենց հաւնածը նայինք իրենց տա՞ն պիտի» ու կը սկսին հօրը մօրդեր ղրկել ու անուղղակի գաղափարը շօշափել:

Սըվազ Կ. Ա. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐ, 6 հոկտ.

Ս. Կիրակոս եկեղեցւոյ ազգ. վարժարանաց ուսուցչական խումբին մէջ այս տարի կարեւոր տեղեր եկան գրաւել Այնթապցի՝ Պ. Վահան Պասթաճեան եւ Կարինէն՝ Սանասարեանի ընթացաւարտ Այնթապցի Պ. Յովսէփ Պարսամեան:

Ինչպէս ամէն տարի, նմանապէս այս տարի ալ պատճառ մը գոյացաւ դասախօսութիւնները անկանոնութեամբ սկսելու. Պոլսոյ յանձնարարուած դասագիրքերը տարեգլխէն ամիս մը յետոյ միայն հազիւ կրցան հասնիլ տեղս, որուն երկուքէն ամբողջ ամիս մը դասերը անկանոն կերպով աւանդուեցան, քանի որ դասագիրքերուն մէջ նոր հեղինակութիւններ ալ իրենց բաժինն ունէին:

⁂ Գաւառոցի ծանօթ գրող Պ. Մ. Դանիէլեան կոչուեցաւ բաղաքականաց վարժարանը պաշտօնավարելու, որուն համար կը խնդակցինք, նկատելով որ թէ՛ ուսմամբ եւ թէ՛ գրչով այս համեստ վաստակաւորին կրթական արժանիքը օտարներէն կը գնահատուի, մինչ մերայնոց կողմէ զանց կ'առնուի:

⁂ Ուրախալի է մեզ համար ըսել թէ այս տարի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ ազգ. վարժարանները կանոնաւոր ուղղութեան մը մէջ դրուեցան, պաշտօնի կոչուելով Պ.Պ. Տիգրան Ասատուրեան, Գրիգոր Բէօրօղլեան եւ Յովհաննէս Արսլանեան:

⁂ Այս տարի 30ի չափ աշակերտներ մեկնեցան քաղաքէս մեծ մասամբ Խարբերդի լատինական վարժարանը, եւ մասմըն ալ՝ Խարբերդի ու Այնթապի Ամերիկեան գոլէճները: Երեւակայեցէք Տիարպէքիրցին անմտութիւնն ու կոյր հետեւողութիւնը, որոնց երկուքէն դժբաղդաբար կը տուժէ միշտ թէ՛ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս: Գէթ այդ աշակերտները Տիարպէքիրի վարժարանաց շրջանը աւարտած ըլլային, անքա՛ն մեղադրելի չպիտի համարէինք ծնողքները, որոնք օտարասիրութեան ախտէն վարակուած են անզգալաբար: Ասկից զատ երբ նկատի առնենք թէ այն աշակերտներուն համար վատնուած դրամով կրնայ բարձր վարժարան մը հիմնուիլ Տիարպէքիրի մէջ, ո՛րքան ծիծաղելի եւ ափսոսալի պիտի գտնենք տեղացիներուն գաղափարը, որ [illegible]

⁂ Տիարպէքիրի Առաջնորդ Տ. Եղիշէ Ծ. վարդապետ, ամիսէ մը ի վեր թեմական այցելութեան ելած է ի մասնաւորի Արղնի, ուր փլատակներէն վիճակ մը պատկերացնող բարձրահայեաց Ս. Աստուածածնի վանքին նորոգութեան ձեռնարկած է վանքապատկան տան վաճառումի հասոյթով՝ կազմուած յանձնաժողովին հետ:

ԱՐԱՄ

ՏՂՈՑ ՕԳՏԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

Մեր օրերուն մէջ կրթութիւնը ամէն տեղ կը մտնէ. մարդոց կը սորվեցնեն նստելու, ելլելու, պառկելու, շնչելու հերպը. որովհետեւ կ'երեւայ թէ այս զանազան գործողութիւնները կատարելու գաղափարական եւ կատարեալ կերպ մը կայ: Նոյն իսկ տղոց խաղալ ալ կը սորվեցնեն, որովհետեւ իմաստասէրները հասկցած են թէ խաղերը կը կազմեն մարդոց առաջին տարիներուն լաւագոյն դասերը եւ ամենօգտակար վարժութիւնները: Այդպէս տղան բոլորովին իր խաղերուն մէջ կը մերձի, երեւակայութիւնը տղայ ընթացք մը կը բանէ, զգացողութիւնը եւ գործունէութիւնը անով անհունապէս կը կատարելագործուին: Խաղերը տղուն մաքին առաջին կրթիչներն են: Երբեք չպիտի կրնայ հաշուուիլ անոր ի գործ դրած հնարամտութեան եւ ըրած աշխատութեան չափը, եւ եթէ Թէնի պէս հեղինակները, Ժօրժ Սանի եւ Վիքթօր Հիւկօյի պէս մասցի տղաք (enfant de génie) իրենց դիտողութիւնները եւ յիշատակները գիր առած ըլլային, տղայութեան վրայ գրեթէ բան մը չպիտի գիտնայինք, քանի որ մայրերը իրենց անձնական փորձառութիւնը սրտերնուն խորը կը պահեն:

Դոկտորեալ մը, Պ. Ֆ. Քէյրո, ուսուցիչներու եւ ուսողներու ծնողաց համար ծանօթ մանկավարժներու գործերէն հաւաքածոյ մը հրատարակած է, եւ ատոր մէջ սա եզրակացութեան յանգած է թէ խաղը անհրաժեշտ է. միայն թէ զանոնք ընտրելու է: Նախկին կէտը սա է թէ տղան պէտք է որ խաղայ: Այն տղան որ խաղի մը առջեւ կը կենայ առանց դիտելու, ան որ աչքին առջեւէն թող կուտայ որ ամէն բաներ անցնին, առանց գէթ մէկ հատին ուշադրութիւն նուիրելու, անիկա հիւանդ է՝ որուն պէտք է բժիշկին խնամքը այնչափ որչափ իրեններուն ուշադրութիւնը: Խաղով է որ տղան աշխարհի կը մօտենայ եւ իր զգացումները ի յայտ կը բերէ: Անոր խաղերը սիրոյ եւ հետաքրքրութեան առաջին նշաններն են:

⁂

Ուրեմն խաղերը տղուն վրայ մեծ ազդեցութիւն մը ունին: Հետեւաբար անոնց ընտրութեան մէջ ճշմարիտ ուշադրութեամբ վարուելու է: Շատ մը պահանջող խաղերը, մանկավարժներուն ըսածին նայելով, ամէնէն արգիլուածներն են. ասոնք բոլոր անդամները կը կրթեն եւ ֆիզիքական զարգացման մեծ պէտք մը կը լեցնեն: Մանաւանդ բնական խաղերը, ինչպէս ձիարշաւներ, ցատկել, պահուըտուք նախընտրելի են: Տղոց երեւակայութիւնը կրնայ զանոնք զարդարել, վառանցի բանաստեղծութիւնով, ինչ որ անոնց հրապոյրը աւելցնելու կը ծառայէ: «Վայելած առաջին հաճոյքներէս մէկը, կ'ըսէ Շաթօպրիան, որսամանց դէմ պայքարիլ, ալիքներուն հետ [illegible]» [illegible] դոյն են քան մանրամասները որ դըպրոցները կատարուած ձեւին մէջ կը բաղկանայ շարք մը լոգնեցուցիչ քան նեղացնող շարժումներէ: «Փութպօլ»ը, հակառակ իր համբաւին, պէտք չէ քաջալերել, որովհետեւ երիտասարդներու կոյտ եւ ամբողջ շարժումներու վարժուելուն պատճառ կ'ըլլայ, որոնք ընկերութեան մէջ տեսակ մը անքաղաքավարութիւն կ'ամենեն երբ հետեւինք: Համատարապէս վարուելու է բուռն շարժումները եւ անոնք որ իրենց պահանջած մեծ ճիգերով աւելի կը վնասեն քան կ'օգնեն:

Աղջկանց համար, Տօքթ. Մոլիա որ Ֆիլէօրի կարծիքով, բացօթեայ պարերը, նոյն ժամանակ երգուած եւ առնուած քայլերը յանձնարարելի են, որոնք ժամանակին պատճառ կ'ըլլային «գեղեցկութեան մէջ վեհ քալուածքին, Ելլադայի աղջկանց, դիտաւոր հեքեաներնուն, որոնք ջղային չէին»: Եթէ այս վերջին խաղերը դիտաւոր օրէնքներով կը շարունակեն, առաջինները կը մղեն երիտասարդներու կամքը, որ մարդկութեան առաջադիմութիւնը մեծապէս կը նպաստէ:

⁂

Եթէ շարժում պահանջող խաղերը տղուն ուժը կը մարզեն, ուրիշներ զգայարանքները կը կրթեն եւ այս տեսակէտով շահեկան են: Դնդակախաղը տղուն կուտայ ճարտարութիւն եւ ձեռքերուն՝ ճարպիկութիւն, զանի վարժեցնելով միջոցները գնահատելու: Աչքկապուկի խաղը տղուն մէջ ճշակը կը բացատրէ Բանը, ըսելով թէ ներկա տղուն

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (70)

ԲԻՒՐ ՄԱԵԼ

ՆՕՏԱՐԻՆ ԴՂԵԱԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՍԷՐԸ

Դ.

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

Այս ամէնը անգութ խորհրդածութեանց եւ յանդիմանութիւններու նիւթ կ'ընծայէր Հանրի, որոնցմով ինքզինքը կը մեղադրէր ան:

Եթէ երբեք երեք տարի առաջ մեռած ըլլար այդ տան մէջ, այն տանն երբ օրէն ու միտքը խորհուրդ կուտային այդ ամուսնութիւնը կնքելու, որքա՛ն դժբախտութեանց առջեւը առած պիտի ըլլար, որքա՛ն տառապանքներ խնայած պիտի ըլլար պզտիկ Իվոնի, որուն անհունելի անձկութիւնը կը տեսնէր հիմա եւ վշտին հանդիսատես կ'ըլլար իբր անզօր վկայ մը:

Մինչ այս մռայլ մտածումներով գրաւուած էր Կիւյոնի միտքը, Իվոնի հոգին ալ ամէնադաժան խոկումներու մէջ թաղուած էր:

Մանկամարդ աղջիկը մաքին առջեւ կը բերէր վերջին քանի մը օրերը, այն մռայլ ու ցաւագին ներկային առաջ, ուր իր երջանկութիւնը կը մերձենէր սուգի աղջամուղջին մէջ:

Երբ երկու ամիս առաջ դժկամակելով մօրն կ'ընէր Հանրիի անբիծ ու յորդառատ խոստովանութիւնը, որո՛ւ մաքէն կ'անցնէր թէ հեռու չէր այն առտուն երբ ամբողջ գիշեր մը իրարու քով պիտի անցընէին, իրենց սէրը պաշտպանուած մահուան մը վիշտովը որ սուգի պիտի մատնէր այդ սէրը:

Ո՛վ պիտի կրնար ըսել թէ, հիւանդոտ գիշեր մը ու ջինջ երկինքը մը տակ, փոթորիկէն մաքրուած, երկուքը միատեղ պիտի հսկէին հոգեւարքի մը վրայ, աղօթաւոր նայուածքներ փոխանակելով եւ արցունքներ թափելով, փոխանակ իրենց սրտին բերկրանքը յայտնելու խօսքերով, որոնք մինչեւ շրթունքնին կը բարձրանային, առանց արտաբերուելու:

Իվոն հաւատ կ'ընծայէր գուշակութեանց, ինչպէս նաեւ այն թագուն միտումներեան, որ գոյութիւն ունէր աշխարհի աչքերու իրողութեանց եւ իրենց հոգիներու դաւն առանձին միջեւ:

Մանկամարդ աղջիկը կը խորհէր թէ քիչ մը առաջ ծագած փոթորիկը որ տանկ նուիրայ ըրած էր երկինքն ու երկիրը, իր ճակատագրին խորհրդանշանը կը պատկերացնէր: Ու բնաւ չէր խորհեր առ բաներուն վրայ թէ փոթորիկէն ետքը սիրող հանդարտութիւնը կրնար նաեւ խորհրդանշանը ըլլալ այն խաղաղիկ օրերուն, զորս ինք պիտի անցընէր այնուհետեւ, անհուրի մղձաւանջէ մը ազատած:

Ո՛չ: Իվոն առանկ բաներու վրայ չէր խորհեր բնաւ: Տխուր սիրտը քօղ մը կը ձգէ ենթակային աչքերուն վրայ, եւ այս վերջինները սեւ քօղի մը մէջէն կը տեսնէին ամէն բան:

Մերթ Իվոն կը մտածէր այն անկողնին, ուր մայրը հանգչած էր՝ հիւանդութենէն զգեստ, այն անհուն թմրութեան անձնատուր, որ մահուա՛ն է առաջ միշտ կը պատէ զինք:

Անկողնին եզերքը կը կենար եւ մայրը կը դիտէր լուռ, ժողուած այտերն ի վար հոսելով արցունքներ:

Կամ թէ իր ծայրայեղ վշտին մէջ հեծծեծելով, երկու ձեռքերը կ'երկարէր օրհասականին, երկար հեծկլտուքով ընդմիջուած աղը մը արձակելով:

— Օ՛հ, մայրիկ, իս պիտի ձգե՞ս երթաս: Հոգիդ քեզ գտած, պիտի կորսընցնե՞մ միթէ:

Սրտայոյզ տեսարան մը կը պարզէր այդ խելակորոյս աղջիկը, որ ճակատագրին անգթութեան վրայ կ'ողբար. մայրական գորովի ուրախութիւնները հազիւ ընդհնչմարած, յանկարծ կը զրկուէր անկէ: Իր ձեռքէն կ'առնէին այնպիսի բան մը զոր դեռ նոր վայելել սկսած էր:

Ֆանթ կը փորձէր հովանաւորել, եւ մեկնելէ առնել Իվոնը, իր մօրը անկէն:

Բայց Իվոն մեղմօրէն կը հրէր զայն եւ արտասուաթոր աչքերով կը պատասխանէր.

— Թող տուէք զիս, բարի Ֆանթիքս: Կ'ուզեմ մօրս քով կենալ: Խորհեցէք թէ վերջին ժամերս է որ կ'անցընեմ անոր հետ. ամէն վայրկեան աւելի կը նուազեցնէ այդ ժամանակամիջոցը:

Սպասուհին չէր կրնար պատասխան մը գտնել այդ վշտագին արտայայտութեան: Ինք ալ կը զգար այդ վշտին սուր հանգամանքը, ու չէր կրնար արցունքները զսպել:

Գիշերը կը յառաջանար մահուան լռութեան եւ պատրաստութեան մէջ. Իվոն չէր փափաքեր որ լուսնար:

Լոյսը փրկարար պիտի ըլլար տառապող խեղճ հոգիին համար, օրհասական մօրմին մը մէջ բանտուած:

Սակայն ժամանակը խոյս կուտար, ժամանակը որ կանգ չառներ ո՛չ սիրոյ համբոյրներու եւ ոչ ալ օրհասականներու կուրծքէն ելլող հոնդիւններուն հանդէպ:

Յանկարծ, հառաչներով եւ արտասուքներով ընդմիջուած լռութեան մէջ, հովը բերաւ ժամացոյցին հնչիւնը, որ կէս գիշեր ըլլալը կը յայտնէր:

Իվոն սարսռաց: Գիշերուան կէսը մտեր անցած էր: Յաջորդ օրը որ ժամացոյցին վերջին հնչիւնին հետ կը սկսէր, ի՛նչ պիտի բերէր իր հետ:

Աւա՛ղ: Այդ անհուն օրը ցոյց պիտի տար իր երեսը:

Գիշերները կարճ էին տարւոյն այդ եղանակին. թէեւ գիշերները երկարել սկսած յուլիսի սկիզբներէն ի վեր, բայց դեռ նշանակելի տարբերութիւն մը չունէր: Մայրամուտ եւ լուսաբաց շարունակ եղանակին էր տակաւին:

Այգը կը ծագէր սպիտակութեամբ, տակաւ չէջապատելով երկինքը եւ ճերմակցնելով հորիզոնը: Բայց Վէնիւսին միւս լուսաւորները չէին անհետացեր տակաւին: Վէնիւս, իբր հրանուրբ ադամանդ մը, զամուած էր հոն: Յետոյ, այդ պայծառ լուսակին վրայ, ճառագայթներու մշուշի մը մէջէն, իրերը կը նշմարուէին աղօտօրէն, նախ անհետ համախմբումով, ընդհանուր սորվ գիծերով, ստուերագիծերու պէս, որոնք յառաջացեալ սպիտակով կը դրոշմէին ծառերու տարամեսաբ սաները:

(Շարունակելի)

գիտնալու փափաքն է թէ ինչպէս պիտի վարուէր եթէ անսովորութեան զգայարանքէն զրկուած ըլլար։ Ուրիշ խաղեր անոր միտքը կը մարզեն, եւ անոնցմէ ամէն մէկը տեսակ մը փորձառութիւն կը կազմէ։ Արդարեւ աղջիկը շատ կը սիրեն առարկաներ վերցնել. բանալիները իրենց կղպանքին մէջ մացնել, ամէն բանածներն կյակել, արդէնատու հետաքրքրութիւննին անյագ է, ամէն բանին ինչո՛ւն գիտնալ կ'ուզեն։

Տղան դիտող է եւ ծնողք ջանալու են չմարել անոր չյագնող հետաքրքրութիւնը։ Ամէն առարկը կը ծաղկէ, ցանող գիւղացին, ճամբայ ելլող կառախումբին աղմուկը եւ այս հետեւողութիւնը քաջալերելով, դիտողութիւն եւ բացատրութիւններ ընելով է որ տղան ամէն վայրկեան ու անհունական կերպով կը կրթեն։ Կրնանք ըսել թէ աղոց խաղերը անվերջ դիւտեր են. ոչ թէ միայն անոնց զգացողութիւնը կը կատարելագործեն, այլ անոնց մէջ ընկերական բնազդը կը ծնցընեն, ինչ որ գերման իմաստասէրի մը ըսել տուած է թէ ընկերութեան այս առաջին կազմը ծաղկեայ շղթաներով շինուած է։

⁂

Դիտէք, տղեկանց մէջ ամենավառ զգացումները իր վրայ կեդրոնացնող խաղ մը կայ. պուպրիկի խաղը։ Ամէն երկրի եւ ամէն մարդկային ցեղի մէջ կը գտնուի. եւ եթէ ամէն տեղ գրեթէ, ինչպէս ըսած են, աղջկան զաւակն է պուպրիկը, վայրենի ժողովուրդներու մէջ տեսակ մը կուռք է, որուն հանդէպ յարգանօք կը վարուին։ Աւելի պզտիկ աղջիկներուն մէջ միեւնոյն ատեն կը գոհացնէ մայրութեան եւ հետեւողութեան բնազդը։ Բայց ինչ որ առաւելապէս կ'երեւայ, այն է թէ անոր մէջ սիրելու պէտքը այնչափ զօրաւոր է որ պուպրիկ կը շինէ ի՛նչով որ ըլլայ, նոյն իսկ անձեւ բաներով, քար, գնդակ, փայտի կտոր։ «Ինչպէս որ թռչունները բոյն մը կը շինեն ամէն բանով, ըսած է Վիքթոր Հիւկօ, աղջիկը պուպրիկներ կը պատրաստեն ի՛նչով որ ըլլայ»։ Չի կրնար երեւակայուիլ թէ զգացումի ի՛նչպիսի խորութեան մը կրնայ հասնիլ փոքրիկ աղջկան մը սէրը իր «աղջկան» հանդէպ։ Տիկին Նեքքեր տը Սօսիւռ կը պատմէ թէ աղջիկ մը որուն աչքը կտրած էին, սոսկալի գործողութեան միջոցին առանց գանգատի բառ մը արտասանելու, պուպրիկը ուժով ձեռքերուն մէջ սեղմելով։

«Հիմա ալ պուպրիկիդ աչքը պիտի կտրեմ», կ'ըսէ բժիշկը խնդալով, անզգայութիւնը վերջացնելէ յետոյ, եւ աղջիկը որ առանց բառ մը ըսելու տոկացեր էր, այս խօսքը իմանալուն, կը սկսի դառնապէս լալ։

Տղոց խաղալիկները կարելի եղածին չափ պարզ ըլլալու են. լաւագոյն պիտի ըլլայ որ իրենք պատրաստեն զանոնք։ Վերջերս հանդէս մը իր պատանի ընթերցողներուն միջեւ խաղալիկներու մրցում մը բացաւ. դրկուածները մեծ թիւ մը կը կազմէին եւ շատերը խիստ ինքնատիպ էին. մեքենական խաղալիկները հնարիչներուն հնարամտութեան ապացոյցները կրնան ըլլալ եւ իրենց կ թէէ նպատակին չեն հասնիր։ Սակայն, ընդհանուր առմամբ, խաղալիկները անվիճելի օգտակարութիւն ունին եւ հաստատուած է թէ գիւղացի աղոց մտային մակարդակին քաղաքացի աղոցմէ աւելի ցած ըլլալը անհամեմատ աստիճանին խաղալիկներէն չունենալնուն կը պարտին։

Թոյլ տանք ուրեմն աղոց խաղերը եւ տանք անոնց ձեռքը խաղալիկներ։ Սակայն այս վերջինները գեղեցիկ ըլլալու են։ Ուրեմն, անգլիացի գեղեցկագէտ, կ'ուզէր որ մանկամարդները ոսկի հոգ տանին կրթելով աղոց հոգեկան ճաշակը, իրենց մանկական մէջ գեղեցիկ մտածումներ ըլլային։ Այսպէսով կանխելէն անոնց պատրանքները փարատած պիտի ըլլան։

Թարգմ. Ա. ՄԻՍՔՃԵԱՆ
(Բրքի Բարիզեան)

ԳԱԼԷՆՏԷՐԵԱՆ ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible]
«ՆԻԱ»
Բարեփոխուած ու ճոխացած
ՆՈՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ լոյս տեսաւ մէջով դիւրաւ գծագրերը կը փոխելով ու տակաւ կողմով։ Կը պարունակէ 28 վիմագրուած տախտակներու մէջ 140է չափ օրինակներ եւ պատկերներ, որոնք կը ներկայացնեն զանազան հագուստներ ՉԱՓԱԿԱՆ ԴՊՐՈՒԹԵԱՄԲ ձեւելու կերպը, ինչպէս կարճ. պարզ, կրկնակազմաւոր, կրկին յետամասով եւ հակադարձաւոր քղանցքներ, թեւեր, քղանցքներ, վոլան եր, ժաքեր եր, բոլերոներ, պոլկրօ Ֆիկարօ եւ զուաւ թիկնոցներ, ռուսական եւ նաւաստիական ձեւով յարկիկներ, օձիքներ եւն., եւն., եւ 182 էջերու մէջ յատուկ կերպով բացատրուած են անոնց ձեւելու եւ կարելու կերպերը։

Իսկ առանձին 40 սիւնակ էջերու մէջ գրուած են 1100է չափ արհեստագիտական ու առմայլին բառեր՝ բառարան մը աւելի ժամանակամիջոցին ճշգրտուած, եւ անոնց դէմ նշանակուած են բուրf. Ֆրանս. իտալ. յունար. եւ ընթերցողին դիւրութեան համար ալ ինչ ինչ բառերու ազատագրուածները գրուած են փակագծի մէջ։

Այս նոր գործը իր նախորդները կը գերազանցէ գործնական առաւելութիւն. նախով՝ որ է ձեւաւորման առանց կարաբաժինի պատրաստութիւնը. հետեւապէս ձեւի ու կարի ուսումը թէ՛ ուսուցչուհին եւ թէ՛ աշակերտին համար ամեն դժուարութիւն միանգամ ընդ միշտ բարձրացած է։ Մէկ խօսքով ԻՆՔՆՈՒՍՈՅՑ ԴԱՍԱԳԻՐՔ ՄԸՆ է։
Գին 30 ղրշ. Թղթատարաւ՝ 35։
Կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս
Մեծ Նոր խան
Վերի յարկ, թիւ 17 4—5

Արտաքին Լուրեր

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ՃԱՊՈՆԻ ՄԻՋԵՒ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Բեդերապուրկի մէջ.— Ռուսիոյ առաջարկութիւնը.— Լա Հէի դաշնադրութիւնը.— Հաեաշի կոմսին կարծիքը.— Նախորդ պարագայ մը.— Անգլիական լրագիրներուն կարծիքը։

Բարիզ, 29 հոկտ.— Բեդերապուրկէն հետեւեալը կը հեռագրեն Մաթէնի.

«Դիւանագիտական միջադէպը այսօր կորսնցուց իր սուր հանգամանքը, եւ անգլիական դեսպանատան մէջ ըսին ինծի թէ դատական շրջանը մտած է։ Մեծն Բրիտանիա որ չէր կրնար բաւականանալ Ռոժդեստվենսքի ծովակալին յայտարարութիւններովը, Բեդերապուրկի իր դեսպանին միջոցաւ անմիջական քննութիւն մը պահանջեց՝ ինչպէս Լոնտոնի մէջ ալ կը պահանջէր ռուսական դեսպանը։ Ի՛նչ պիտի ըլլայ վճիռը այն պարագային երբ բարձրաստիճան ատեաններուն յանցանքը հաստատուի։ Ցայտնի է թէ ռուս կառավարութիւնը պիտի չվարանի զանոնք պատժելու մասին։ Իմ կարծիքս, ծովային նախարարութեան բարձրաստիճան անձնաւորութեանց հետ տեսակցելէ ետքը, այն է թէ Բեդերապուրկի մէջ անոնք դժգոհ են Ռոժդեստվենսքի ծովակալին ընթացքէն որ շատ հաւանական է թէ անոր տեղ ուրիշ մը պաշտօնի կոչուի այն տեսակ պատճառներով որոնք բնաւ առնչութիւն չունին բուն իսկ միջադէպին հետ։ Այդ պարագան պիտի կրնայ շատ բան կարգադրել։ Բեդերապուրկի մէջ, Ռոժդեստվենսքի ծովակալին տեղեկագիրը հրատարակուելէն ետքը, հանրային կարծիքը այն է թէ թորփիլանաւերը ռուսական նաւեր չեն եւ թէ քիչ ատենէն այդ կէտը պիտի հաստատուի։ Այս միջադէպը եթէ խաղաղութեամբ աւարտի, շատ բան կը պարտին Ֆրանսայի փութկոտ միջամտութեանը։ Բեդերապուրկի ֆրանսական դեսպան Պ. Պոմբար բացակայ ըլլալով գործակատար Պ. Պութիրոն ազդուելի ճարտարամտութեամբ մը բացատրեց թէ անգլիական դիւանագիտութիւնը, ո՛րքան ալ դիւրաբորբոք ըլլայ, կարելի է որ տեղի տայ հանրային կարծիքի ճնշումին։ Բեդերապուրկի մէջ խիստ անհրաժեշտ է այդ տեսակ միջամտութիւն մը։ Դիւանագիտական անձնաւորութիւն մը ըսաւ ինծի թէ, Ռուսիոյ եւ Ճափոնի միջեւ այսքան ճարտար միջնորդ մը եթէ եղած ըլլար, անշուշտ պատերազմ պիտի չծագէր։ Տագնապալի վայրկեանին Ճափոնի դեսպանը դառնապէս կը գանգատէր թէ չի կրնար իր ձայնը լսելի ընել տալ, վասն զի երբ Լամզտորֆի կոմսին հետ գտնուի, իրեն այնպէս կ'երեւայ թէ իր եւ անոր միջեւ պատ մը կայ։ Ֆրանսական դիւանագիտութիւնը յաջողեցաւ համոզել Բեդերապուրկի մէջ թէ Անգլիոյ մէջ կայ հանրային կարծիք մը զոր միշտ նկատի պէտք է առնել։»

Լոնտոն.— Ռուսիոյ այն առաջարկութեան վրայ թէ Հիւսիսային ծովին միջադէպին առաջ բերած խնդիրը Լա Հէի իրաւարարական ատեանին յանձնուի, Լոնտոնի ռուս դեսպանը Անգլիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատունը գնաց, ուր նախարարաց Խորհուրդ մը կը գումարուէր։ Բայց ետքը ռուս դեսպանը եւ նախարարները գումարուեցան Պ. Պալֆուրի բնակարանին մէջ։ Ռուսիոյ առաջարկութիւնը ընդունուած էր։

— Լա Հէի դաշնագրութեան 9րդ յօդուածը սապէս է.

«Միջազգային այն վէճերուն մէջ որոնք պատիւի եւ էական շահերու հետ վերաբերութիւն չունին, եւ իրողութեանց գնահատման մասին եղած կարծիքի անհամաձայնութիւններէ առաջ կու գան, ստորագրող տէրութիւնները օգտակար կը դատեն որ դիւանագիտական ճամբով համաձայնութիւն չգոյացնող կողմերը, որքան պարագաները ներեն, քննիչ միջազգային յանձնաժողով մը կազմեն՝ պաշտօն ունենալով դիւրացնել այդ վէճերուն լուծումը, անկողմնակալ ու խղճամիտ քննութեամբ մը լուսաբանելով իրողութիւնները։»

14 դ. յօդուածը կ'ըսէ.

«Միջազգային քննիչ յանձնաժողովին տեղեկագիրը, իրողութիւնները հաստատելու սահմանափակուած, իրաւարարական վճիռի մը հանգամանքը բնաւ չունի։ Վէճ ունեցող տէրութեանց կատարելապէս ազատութիւն կու տայ, այդ հաստատութեան վերջ մը տալու համար»։

—Անգլիացի օրագրող մը Լոնտոնի ճափոնական դեսպան Հայաշի կոմսէն խնդրեց պաշտօնական յայտարարութիւն մը ընել ռուս ծովակալին այն խօսքին համար թէ Հիւսիսային ծովին մէջ ճափոնական թորփիլանաւեր կը գտնուին. նաեւ թէ թորփիլանաւի մը պատկանող ճափոններ բանուոր եւ ռուսական նաւ մը տարուեր են։ Հայաշի կոմսը սապէս պատասխանեց.

«Կարելի չէ որ ճափոնական թորփիլանաւեր եւ կամ ուրիշ փոքր նաւեր կարենան միշտ բաց ծովի վրայ մնալ՝ սպասելու Պալթիկի ռուսական նաւատորմին՝ այն վայրկեանէն երբ առաջին անգամ ծանուցանեցաւ թէ ճամբայ պիտի ելլէ։ Այդ նաւերը ի՛նչ կերպով պիտի կրնային հեռու կենալ՝ ածուխ, ջուր եւ ուտելիք առնելու տեղերէն։ Աւելի շատ կարելի չէ որ թորփիլանաւեր կարենան Տուրքերան Արեւելքէն մինչեւ բրիտանական եզերքները ուղեւորել, առանց ածուխ առնելու, եւ առա՛նց անոնց ներկայութիւնը յայտնի ըլլալու։ Դոկըր Հալի ու Տանըմարքայի մէջ ձկնորսներու ներկայութեանը, ամէն ոք գիտէ թէ անգլիական ուրիշ քաղաքներու պէս Հալի մէջ ճափոններ կան. կարծեմ թէ Պէրլինի ճափոնական դեսպանատան նաւային գործակատարը վերջերս Բարէնհագ կը գտնուէր»։

— Կէզթէմիւնտէի մէջ (Գերմանիա) ծննդեան իշխանութեան ազնւ. գերման նաւապետ մը յայտարարեց, ինչպէս լրագիրները ծանուցած էին, թէ անցեալ կիրակի Հօրնսարիֆի ձկնորսութեան վայրին մօտ իր նաւը հիթարկուեր է ռուսական նաւատորմին կողմէն, առանց սակայն վնաս ելլելու։ Այս յայտարարութիւնը գերման կառավարութեան պիտի ներկայացուի մանրամասն տեղեկագրի մը ձեւով։

Բարիզ.— Անգլիոյ մէջ ծաղրելի կը գտնեն այն ենթադրութիւնը թէ Պալթիկի ռուսական նաւատորմին ձկնորսի շոգենաւերը թորփիլանաւ կարծած ըլլայ։ Սխալը կրնայ շատ ակարանալ, վասն զի ձկնորսի շոգենաւ մը կարելի է թորփիլանաւի վերածել, թորփիլ խողովակ մը դնելով անոր մէջ, եւ միւս կողմէ բուն իսկ թորփիլանաւ մը կրնայ իր արտաքին երեւոյթը ծածկել։ Պէտք չէ մոռնալ թէ փետրուար 25էն 26ի գիշերը Բորթ-Արթուրի դէմ կատարուած յարձակումի ատեն, ճափոնական մէկ քանի թորփիլանաւեր առագաստ պարզած էին, որպէս զի նաւահանգիստ մտնելու ատեն չճանչցուին։ Ուրեմն պէտք է ընդունիլ թէ երկու պարագաներուն մէջ ալ կարելի է դիւրաւ սխալիլ։ Առանց կեղծաւորութեան պարտականութիւն մը ենթադրելու, շփոթութիւն մը կրնայ առաջ գալ։ Առաջ օրինակները շատ անհաւանելի են. սպանիօ-ամերիկեան պատերազմին ատեն, ամէն առթի կատարուած նաւային մարզանքներու մէջ ալ նոյն սխալները կրնան գործուիլ։

Մատրիտ — Մատրիտի մէջ ճափոնական ներկայացուցիչ Պ. Աքապանէ, երէկ, տեսակցեցաւ Սպանիոյ արտաքին գործոց նախարարին հետ։ Կ'ըսուի թէ Պ. Աքապանէ ուշադրութիւն հրաւիրեր է ռուս մարտանաւերուն երկար ատեն կենալու եւ ածուխ ու պաշար զե՛տելու մասին անոնց տրուած դիւրութիւններուն համար, ինչ որ հակառակ է չէզոքութեան կանոններուն։ Սպանիոյ արտաքին գործոց նախարարը պատասխաներ է թէ միւս տէրութիւններն ալ միեւնոյն ընթացքը ունեցած են։ Ռուսական մարտանաւերուն մեկնելու յապաղումը արդիւնք է Բեդերապուրկէն տրուած հրահանգներու, բայց ծովակալը կազմ ու պատրաստ է՝ առաջին նշանին ճամբայ ելլելու համար։ Ռուսական մարտանաւերը կ'երթեւեկեն սպանիական եզերքներէն, բայց սպանիա- [illegible]

—Անկախ գերման շոգենաւեր Վիկօ վերադարձան՝ Ռոժդեստվենսքի ծովակալին տրամադրութեանը տակ դրուելու համար։ Պաշտօնական հեռագիրները եւ լրագիրները կ'ըսեն թէ ռուսական նաւատորմին շարժումները հիմա անգլօ-ռուս բանակցութիւններէն կախում ունին եւ, երբ հարկ ըլլայ, Սպանիա պիտի արտօնէ որ ռուսական մարտանաւերը երկար ատեն մնան։

Լոնտոն.—Անգլիոյ լրագիրները, ընդհանուր կերպով, գոհ են անգլօ-ռուս վէճին կարգադրութեանը համար։ Թայմզ կ'ըսէ թէ Հիւսիսային ծովի միջադէպին կարգադրութեանը մասին Պ. Պալֆուրի յայտարարութիւնը քաղաքակիրթ ամբողջ աշխարհին մէջ խորին սփոփանք եւ անկեղծ հաւանութեան զգացումներ առաջ պիտի բերէ։ Թայմզ կը յուսայ թէ ռուս կառավարութիւնը, հաշտարարութեան եւ արդարասիրութեան ոգիով մը, թէեւ քիչ մը ուշ ընդունած է այն պահանջումները զորս Անգլիա ըրաւ։ Անգլիական թերթը գովելով կը յիշէ Ֆրանսայի կատարած կարեւոր դերը, որով գոհացուցիչ լուծում մը կարելի եղաւ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԽՕՍՔԵՐ

Պ. Պալֆուրի ճառը.— Խաղաղ լուծման մը յոյսը.— Ռուս ծովակալին յայտարարութիւնը անընդունելի.— Միջազգային քննութիւն

Բարիզ, 29 հոկտ. Մաթէն հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Լոնտոնի իր թղթակիցէն.— «Այս իրիկուն Պ. Պալֆուր Սաութէմփթընի մէջ խօսեցաւ մեծ ճառ մը զոր մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասուէր։ Անգլիոյ նախարարապետը սապէս ծանոյց անգլօ-ռուս վէճին կարգադրութիւնը.

«Որքան կրնամ դատել ակնարկներէ, անցեալ ուրբաթ գիշերուան ցաւալի եղերգութիւնը պիտի չյանգի մէկին ազգային այն մեծ կռիւներուն որոնք, թէեւ կրնան երբեմն անհրաժեշտ ըլլալ աշխարհի պատմութեան մէջ, բայց միշտ ողբալի աղէտ մը կը թողուն եւ միշտ կը յապաղեցնեն մարդկութեան եւ քաղաքակրթութեան յառաջդիմութիւնները։ Երկու մեծ տէրութեանց միջեւ երբ պատերազմ ծագի, անոնց համար ալ մեծ վտանգներ առաջ կը բերէ։ Սակայն մինչեւ անցեալ երկուշաբթի չէզոքները բնաւ ենթադրած չէին թէ իրենց ենթակայ եղած վտանգներուն մէջ կար նաեւ այն պարագան թէ խաղաղ գործերով զբաղող իրենց նաւերը կրնային ռմբակոծ ըլլալ ու ընկղմիլ։ Քաղաքակիրթ աշխարհը նախ ընդհանուր սոսկումով ու զարմացումով մը իմացաւ լուրը։ Դէպքին համար երկու տեղեկագրութիւններ կային. ուրկէ կը հետեւցուի թէ գործը անկողմնակալ ու միջազգային քննութեան մը առարկայ պիտի ըլլայ։ Այսուհանդերձ կարելի չէր կասկածիլ որ այդ տեղեկագրութիւններէն մէկը բաց, ձեւակապէս ճիշդ եղած ըլլայ։ Կը յուսանք ռուս կառավարութեան ներկայացուցիչին աջակցութիւնը վայելել այդ քննութեան մէջ։ Իրաւ Ճափոնի դաշնակիցներն ենք, ուզեցինք անոր օգնել բացարձակապէս հաստատուած կարգ մը պայմաններու մէջ։ Սակայն Անգլիոյ կառավարութիւնը ինչպէս որ իրեն պարտք պիտի համարի իր ամբողջ ազգային ոյժը գործածել այդ միջոցով իր պարտականութիւնները կատարելու, այնպէս ալ իբրեւ չէզոք տէրութիւն մը խղճմտօրէն պիտի յարգէ իր պարտականութիւնները։ Անընդունելի է որ ձկնորսի շոգենաւերու խումբը մասնակցած ըլլայ թշնամական գործողութեանց։ Թորփիլանաւ մը կամ յարձակումի մը գաղափարն ալ անընդունելի է։ Ռուսական նաւատորմը իր իսկական ուղղութենէն երեսուն մղոն շեղած էր։ Արտառոց բան մըն է ենթադրել թէ, ռուսական նաւատորմին վրայ յարձակելու համար, կարծեցեալ թորփիլանաւին հրամանատարը իրեն իբրեւ զէնք ընտրած ըլլայ ձկնորսի շոգենաւերուն կեդրոնը։ Այդ տեսակ տեղեկագրութիւն մը բոլորովին արտառոց է։ Չեմ հաւատար ճափոնական այդ նաւերուն գոյութեանը։ Այդ առթին ամէնէն մօտ գտնուող ճափոնական մարտանաւին հեռաւորութիւնը առնուազն հազար մղոն է։ Ռուս ծովակալին տեղեկագրութիւնը կատարելապէս մոլորած է։ Կը յուսամ թէ քննութիւնը, զոր յօժարութեամբ ընդունած է Ցարը, բացարձակապէս ու անվիճելի կերպով պիտի հաստատէ ճշմարտութիւնը։ Ռուս կառավարութիւնը միշտ պէտք եղած կարեւորութիւնը տուաւ ազգային եւ կարելին ըրաւ զայն մեղմացնելու համար։ Ռուս դիւանագիտութիւնը ծանր կը գործէ։ Դժուարութեանց թուականը անցաւ։ Ինչ որ ալ ըլլար, ամէն անոնք որ քաղաքակրթութեան շահերուն պաշտպան են, որ խիղճ ունին, պարտաւոր են զգուշանալ յանցանքներէ եւ կամ անգործօն ընթացքներու հանդէպ անտարբերութենէ։ Վայրկեան մը իսկ կարելի չէ ենթադրել թէ առեւտրական ճամբաներու ամբողջ երկայնքը, Բեդերապուրկէն մինչեւ Վլատիվոսթոք, թէ՛ Մանշի ու Կարմիր ծովի նման նեղ անցքերու մէջ, ուրիշ տէրութեան մը ծովակալը, այս տեսակ դէպքերէ ետքը, կարենայ անցնիլ առանց հարցաքննուելու եւ պատժուելու։ Անգլիոյ նման չէզոք երկիր մը կրնա՞յ այդ տեսակ կացութեան մը հանդէպ անշարժ գտնուիլ. եթէ չէզոք երկիրներու վաճառականութիւնը պէտք է առա՛ջ արգիլել կատարուի։ Բարեբաղդ եմ գիտնալու որ ռուս կառավարութիւնը այդ տեսակէտով համակարծիք է մեզի եւ թէ այն կարգ մը տեսակէտ մը ընդունած է որուն համեմատ [illegible] բը։ Հրահանգներ տրուեցան որոնք, պէտք է յուսալ, պիտի արգիլեն որ եւ է նոր աղէտքութիւն՝ նման անոր որ ցաւով լեցուց մեր սիրտերը եւ զայրացոյթի զգացումներ ներշնչեց մեզմէ շատերուն։ Ռուսիոյ դեսպանը արտօնեց մեզ յայտարարելու թէ ռուս կառավարութիւնը, միջադէպին լուրը առնելուն, իսկոյն իր խորին ցաւը յայտնել տուած է եւ Ռուսիոյ կայսրն ալ նոյն իմաստով հեռագիր մը ուղղած է Էտուարտ Թագաւորին։ Միեւնոյն ատեն ռուս կառավարութիւնը խոստացած է ամէնէն վեհանձն փոխարինութիւնը ընել եւ հրամայած է Վիկոյի առջեւ վար դնել Պալթիկի նաւատորմին այն մասը որ միջադէպին մասնակից է։ Պատասխանատու սպաները եւ անոնք որ կրնան օգտակար վկայութիւններ տալ, Տուրքերան Արեւելք պիտի չերթան։ Քննութիւն մը պիտի կատարուի։ Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ կառավարութիւնները համաձայնութեամբ որոշեցին թէ միջազգային յանձնաժողովը, ինչպէս կը սահմանէ Լա Հէի պայմանագրութիւնը, պիտի լուսաբանէ իրողութիւնները։ Այն անձը որ այդ դատարանին կողմէ յանցաւոր ճանչցուի, արդարութեան պիտի յանձնուի եւ պէտք եղած պատիժը պիտի կրէ։ Ռուս կառավարութիւնը լաւագոյն փափաք մը յայտնեց թէ այդ գործին մէջ ճշմարտութիւնը եւ արդարութիւնը պիտի յաղթանակէ։»

ՄՈՒԿՏԷՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Զինուորական գործողութիւններ.— Ընդհարումներ.— Երկու կողմի կորուստները։

Բարիզ, 29 հոկտ.—Քուրոբաթքի զօրավարին բանակատեղէն հետեւեալը կը հեռագրեն.— «Ճափոնները, երէկ, իրենց պատերազմական կարգին չափը տուին՝ Ռուսները ետ մղելով բարձունքէ մը՝ երկաթուղիին արեւելեան կողմէն տասը մղոն հեռու՝ Քուրոբաթքի զօրավարին զինուորական գիծերուն դիմաց։ Այդ դիրքը որ ռազմագիտական տեսակէտով կարեւոր դիտարան մըն է, Ռուսներուն ձեռքը գտնուող միակ կէտն էր Շա-Հոյի հարաւային կողմը։ Ռուսները հոն հաստատուած էին ինքնաշարժ հրետի թնդանօթներով։ Ճափոնները գրաւեցին այդ թնդանօթներէն երկուքը՝ յարձակմամբ ձեռք անցնելով երկրորդ պատնէշը. նաեւ վիրաւորեցին բազմաթիւ Ռուսներ երբ բլուրին կողերէն վար կ'իջնէին հալածուելով։ Գիշերակէսին կռիւ մը հետեւանքով Ճափոնները ունեցան քանի մը մեռեալ եւ ութսուն վիրաւոր։ Ռուսները երեսուն դիակ թողուցին։ Պատնէշները գրաւուելէն ետքը Ռուսները գետին միւս եզերքը քաշուեցան։ Ճափոններուն դիրքերուն վրայ ռումբ տեղացուցին, առանց յաջողելու։»

ԲՈՐԹ-ԱՐԹՈՒՐ

Նոր յարձակումներ.— Միքադոյին տօնը.— Անորոշ տեղեկութիւններ.— Ճափոն շոգենաւեր Չէ-Ֆուի առջեւ։

Բարիզ 29 հոկտ.— Չէ-Ֆուէն հետեւեալը կը հեռագրեն հոկտ. 28 թուականով.— «Տալնիէն առնուած լուրերու նայելով, զօրաւոր վերապահումով պէտք է ընդունիլ, հոկտ. 25ին նոր յարձակում մը սկսեր է Բորթ-Արթուրի դէմ։ Պէտք է սպասել որ այս լուրը հաստատուի։ Այսուհանդերձ ստոյգ է թէ Ճափոնները յուսահատ ճիգեր պիտի ընեն գրաւելու Բորթ-Արթուրը Միքադոյին ծննդեան տարեդարձէն առաջ՝ նոյեմ. 4։ Սովորականէն աւելի ճափոնական շոգենաւեր կը գտնուին Չէ-Ֆուի առջեւ, ուրկէ բոլոր պաշարները Տալնի կը տարուին։ Սկիզբները նաւերը դէպի Ուէյ-Հայ-Ուէյ մեկնում մը կը ձեւացնէին եւ յետոյ ճամբան կը դարձնէին։ Հիմա այդ տեսակ զգուշութիւններ ձեռք չեն կ'նար առնել եւ ուղղակի դէպի Տալնի կ'ուղեւորին։»

Թոքիօ.— Հոս հասած տեղեկագիրներու նայելով, Ճափոնները յուսահատական ընդհանուր յարձակում մը սկսեր են Բրքէվոնի ամրոցներուն դէմ Բորթ-Արթուրի մէջ հոկտ. 26ի առտուն եւ յաջողեր են լռեցնել ռուսական մարտկոցները։ Ռումբ մը պայթեցուցեր է ռուսական վառօդարան մը։ Ճափոնները միեւնոյն ատեն յարձակեր են Էրլունկշանի եւ Սունկշուշանի ամրոցներուն վրայ, լռեցնելով ռուսական թնդանօթները։ Ճափոնները նաեւ գրաւեր են այդ լեռներուն առջեւ գտնուած մարտկոցները։ Հոկտ. 26ի գիշերը Բորթ-Արթուրի հին քաղաքը կ'այրէր։ Հոկտ. 27ին ռումբ մը զարկաւ ռուսական Սեվաստոբոլ զրահաւորին եւ շոգենաւի մը որ ընկղմեցաւ։ Այս լուրերը թէեւ հաստատուած չեն, սակայն Թոքիօյի մէջ հաւատք կ'ընծայուի։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՎԻԿՕ, 1 նոյեմ.— Լա Հէի իրաւարարական ատեանին պատուիրակները աւարտեցին ռուս հրամանատարներու մօտ իրենց կատարած քննութիւնները, որով Պալթիկի ռուս նաւատորմին մէկ մասը կազմող եւ Վիկօ գտնուող մարտանաւերը այս իրիկուն ճամբայ կ'ելլեն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Քաղաքական կացութեան անմիջական պէտքերուն հետեւանքով. Անգլիոյ նախարարաց Խորհուրդը վաղը պիտի գումարուի Էտուարտ Թագաւորին նախագահութեամբ եւ պիտի կարգադրէ անգլօ-ռուս համաձայնութեան քանի մը կէտերը որոնք վճռի տակ են։

ՄԱՏՐԻՏ.— Պալթիկի ռուսական նաւատորմին մէկ մասը Թանճէրէն մեկնեցաւ եւ Ճիպրալթարէն անցաւ։ Պարսէլոնայի նաւահանգիստը պիտի երթայ։ Այդ [illegible] կառավարութենէն արտօնութիւն ուզեց, որպէս զի նաւատորմը մինչեւ տասէ օրը հանգստանայ նաւահանգստին մէջ։

ԲԵԴԵՐԱՊՈՒՐԿ.— Այս առտու շրջանակներուն մէջ կը հերքուի այն լուրը թէ Պալթիկի ռուսական նաւատորմը, Հիւսիսային ծովին մէջ դիրքերուն միջեւ թէնէն ու մէկէն ձկնորսելով իր թորփիլանաւերը ռմբակոծած եւ անոնց մէկն ալ ընկղմած ըլլայ, երբ անոնք հետազօտութիւն կը կատարէին։

—Ճափոնական բանակը երեք անգամ յարձակեր է ռուսական բանակին ձախ թեւին վրայ՝ Մուգտէնի հարաւային արեւելեան կողմը՝ Լին-Շին-Բաօի անցքին կողմը։ Հեռագրական ռուս գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ Ռուսները, կարեւոր կորուստներ ունենալով հանդերձ, ետ մղեր են այդ երեք յարձակումները։

ԲԱՐԻԶ.— Ճափոններուն այս անգամուան յարձակումը չյաջողեցաւ։ Ռուսական աղբիւրէ եկած զեկոյցներու նայելով, Ճափոններուն կորուստը խիստ շատ է, սակայն ճափոնական աղբիւրէ որ եւ է լուր առնուած չէ՝ հաստատող այդ տեղեկութիւնը։

ՎԻԷՆՆԱ.— Հիւսիսային ծովին միջադէպին քննիչ յանձնաժողովին համար Ռուսիոյ կողմէ անդամ պիտի կարգուի նշանաւոր իրաւագէտ Պ. տը Մարթենս որ Լա Հէի խաղաղութեան դեսպանախորհուրդին մէջ ռուսական պատուիրակն էր։

—Ճափոնները նորէն յարձակողական սկսեր են։ Ցառոյեակ դիրքերու միջեւ բուռն ընդհարումներ սկսան։

ԲԵԴԵՐԱՊՈՒՐԿ.—Շթէսէլ զօրավարը հետեւեալը հեռագրած է Ռուսիոյ կայսեր.— «Հոկտ. 14ին ճափոնական բանակը յարձակեցաւ Բորթ-Արթուրի քաղաքին հիւսիսային եւ երկաթուղիին արեւելեան կողմերը. նաեւ ամրոցներուն մէջ մեծ քանակ ռումբ տեղացուց եւ այդ միջոցին խրամատներ բանալով յառաջացաւ դէպի Ռուսներուն գրաւած ամրութիւնները։ Ճափոնները մօտեցան Օկիւֆանկի հարաւային կողմի ամրոցներուն, սակայն Ռուսները թնդանօթի եւ հրացանի բուռն կրակով մը արգելք եղան Ճափոններուն յառաջացման։ Բորթ-Արթուրի ռուսական [illegible] բերդին [illegible] կէտ մը կատարեցին յաջողութեամբ։ Հակառակ խիստ մեծ դժուարութեանց, պաշարուածները կը շարունակեն կռուիլ։»

ԼՈՆՏՈՆ.— Ռոյթեր կը ծանուցանէ թէ տրուած ապահովութեան եւ կատարուած բանակցութեանց հակառակ, Վիկօ գտնուող ռուսական մարտանաւերը մեկներ են նոյն նաւահանգիստէն։

ԲԵԴԵՐԱՊՈՒՐԿ.— Ռուսական բանակը Վլատիվոսթոքէն բաւական թիւով զինուոր ստացած է, որով Քուրոբաթքինի զօրավարը յարձակողական պիտի սկսի։

ԲԱՐԻԶ.— Բեդերապուրկէն կը հեռագրեն թէ Լեհաստանի մէջ մինչեւ հիմա վաթսուն հազար պահեստի զինուորներ զէնքի տակ կոչուած են։

ԹՈՔԻՕ.— Վաթիքալշանի ճակատամարտը թէեւ կարճատեւ սակայն սաստիկ եղաւ. Ռուս զինուորները ամբողջ ճակատին երկայնքը թնդանօթաձգութիւն կը կատարէին։

ՎԻԷՆՆԱ.— Տէյլի Էքսբրէս կ'ըսէ թէ Լոնտոնի մէջ շրջած զրոյցի մը նայելով, քիչ մը լուսաբանուած է Հալի ձկնորսի նաւերուն հետ ճափոնական թորփիլանաւեր գտնուած ըլլալու զրոյցը։ Այդ պատճառով կ'ըսուի թէ Պալթիկի ռուսական նաւատորմը իր իսկ թորփիլանաւերուն վրայ կրակ ըրեր է։ Ռուս թորփիլանաւերը ձկնորսի նաւերը նմանած ատեն, թշնամիներու ներկայութենէն կասկածելով, նաւատորմին առաջ անցած էին, հետազօտութիւն կատարելու համար։ Այս թորփիլանաւերն են որ ճափոնական մարտանաւ կարծուեցան եւ միջադէպին իրական պատճառը եղան։ Կ'ըսուի նաեւ թէ թորփիլանաւերն ալ կրակ ըրեր են յարձակում կրած ատեն եւ թէ ռուս զրահաւորներէն կարգ մը մարդիկ վիրաւորուած են։

ՃԻՆՈՎԱ.— Ռուսիա երկու զրահաւոր ապսպրեց Անսալտօ նաւագործարանին։ Իտալական կառավարութիւնը արգելք չելաւ, պայմանաւ որ շինուելիք մարտանաւերը ռուսական կառավարութեան չյանձնուին, մինչեւ որ պատերազմը վերջանայ։

ՎԱՐՇԱՒԱ.— Ռուսիա 18 թնդանօթակիր ապսպրեց Սարմօվօ գործարանին։ Իւրաքանչիւր մարտանաւ 18 հանգոյց արագութիւն պիտի ունենայ։

ԲԱՐԻԶ.— Չհաստատուեցաւ այն լուրը թէ Բորթ-Արթուրի ռուսական մարտանաւերը դուրս ելած, եւ ճակատամարտ մղելէ ետքը բաց ծովը ելլել յաջողած ըլլան։

ՄԱՏՐԻՏ.— Վիկօ գտնուող ռուսական մարտանաւերը հրահանգ առացան անմիջապէս մեկնելու։

ՎԻԿՕ.— Ռուս սպաներ ստիպողական հեռագիրներով եւ նամակներով Վիկոյէն ճամբայ ելան, Մատրիտ եւ Բարիզ երթալու համար։

ԲԱՐԻԶ.— Ռուսերը ետ մղեցին ճափոնական յարձակում մը, որ Շաքչէրու գիւղը ետ առնել կը փորձէր։

ԲԱՐԻԶ.—Պ. Քլէմանսօ հարցապնդում մը պիտի ընէ նախարարապետ Պ. Քոմպի, Պ. տը Քուրսէլի Վատիկանի մօտ ունեցած պաշտօնին նկատմամբ։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ՄԸ

Ֆրանսայի քաղաքային Օրէնսգիրքին հարիւրամեակը.—Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ.—Ներկաները.—Ճառեր.—Աննպաստ արտայայտութիւն կիներու կողմէ։

Բարիզ 29 հոկտ.— Հանրապետութեան նախագահ Պ. Լուպէ, այսօր, կէսօրէն յետոյ նախագահեց քաղաքային Օրէնսգիրքի հարիւրամեակի հանդէսին, որ կատարուեցաւ Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ։ Նախագահը, իր հետեւորդներուն հետ, սրահ մը առաջնորդուեցաւ Ցեսայ թափոր մը կազմուելով. Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ պատրաստուած բարձրաւանդակը առաջնորդուեցաւ նախագահը։ Ներկաներուն մէջ բարձրաւանդակին վրայ կը նշմարուէին նախարարները. Երեսփ. ժողովի եւ Ծերակոյտի դեր-ատենապետները, իտալական եւ գերմանական դեսպանները, դեսպանական մարմնոյն պատկանող եւ դատական, քաղաքային, զինուորական, գիտական բազմաթիւ անձնաւորութիւններ։ Ահագին ամփիթատրոնը լեցուած էր խառն բազմութեամբ. Ֆրանսացի եւ օտարազգի բազմաթիւ կիներ ալ կային։ Ասոնցմէ զատ ներկայ էին նաեւ օտար տէրութեանց կրթական եւ դատական նախարարութեանց կողմէ ղրկուած պաշտօնական պատուիրակները։ Կիսաբոլորակի առաջին կարգին մէջ, Պ. Լուպէի դիմաց, Պ. Թալոն կը գտնուէր, շրջապատուած վերաքննիչ ատեաններու եւ դատարաններու նախագահներով ու պատուիրակներով, ֆակուլթէներու, իրաւաբանական կաճառին եւ իրաւաբանական համալսարաններուն կողմէ ղրկուած։ Այդ կիսաբոլորակին մէջ կը նշմարուէին նաեւ օտար հրաւիրեալներ Ֆրանսայի բրոֆէսօրներ, իրաւագէտներ, նօտարներ, եւն.։ Ամենէն առաջ դատական նախարար Պ. Վալէ խօսք առաւ։ Ցեսայ բանախօսութիւններ ըրին վճռաբեկ ատեանին առաջին նախագահ Պ. Պալօ-Պոբրէ, Կաճառին անդամ եւ Բարիզի իրաւաբանական համալսարանին երիցագոյն պրոֆէսոր Պ. Կլասոն, վերաքննիչ ատեանի փաստաբանական կաճառին պետ Պ. Պուրրիլոն։ Վերջին ճառը արտասանեց պելճիքական դեսպան Պ. Լէժէօն։ Այս բանախօսութիւնները ծափերով ընդունուեցան։ Դատական նախարար Պ. Վալէի ճառը արտասանած միջոցին, կիսաբոլորակին մէջ գտնուող կին մը աննպաստ խօսքեր ընելով ըսաւ թէ քաղաքային Օրէնսգիրքը կը ճնշէ կիները։

— Այս իրիկուն, ժամը ութին, մեծ հացկերոյթ մը պիտի տրուի արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ։ Օտար կառավարութեանց պատուիրակները եւ այն բոլոր օտարազգիները, որոնք պատասխանած են իրենց եղած հրաւէրին, հրաւիրուած էին հացկերոյթին, ուր բաժակաճառեր պիտի արտասանուին։

—Սորպոնի մէջ քաղաքային Օրէնսգիրքի հարիւրամեակը տօնուած միջոցին, քանի չափ կիներ Վանտոմի-հրապարակը հերքելով անհնազանդ արտայայտութիւններ ընել ուզեցին, բայց ցրուեցան։ Ասոնք կը պնդէին թէ քաղաքային Օրէնսդիրքը չի պաշտպաներ կանանց իրաւունքները։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանիոյ զինուորական ուժը.—Գերման ծովակալի մը տեղեկագիրը։

Պերլին, 29 հոկտ.—Կեդրոնական կաթոլիկ կուսակցութեան պետը՝ Պ. Սպահն յայտնած է պատերազմական նախարարին թէ իր կուսակցութիւնը բանակին զօրաց վրայ 10-12,000 հոգիի յաւելում մը միայն պիտի քուէարկէ՝ խաղաղութեան ատենի համար։ Հեծելազօրքին վրայ պիտի աւելնան եօթը նոր արշաւ հեծելազունդ։ Առայժմ նոր թնդանօթներու 12 հրետանի հասած են։ Դեռ յայտնի չէ թէ պատերազմական նախարարին օրինագիծը վարչութեան պիտի առաջարկէ՞ դաշտային հրետանին վերակազմելու համար ամբողջապէս, եթէ ոչ պիտի գոհանայ նոր թնդանօթներու մասնակի գնումով։

—Հոլցենտորֆ ծովակալը, Ծայրագոյն-Արեւելքի մէջ ունեցած պաշտօնէն դառնալով, տեղեկագիր մը խմբագրած է, որ Խորհրդարանին պիտի ներկայացուի։ Այդ տեղեկագրին մէջ ըսուած է թէ Գերմանիոյ նաւային զօրութիւնը տկար է Ծայրագոյն-Արեւելքի ջուրերուն մէջ եւ թէ հարկ է գերման նաւերուն թիւը աւելցնել։ Ծովային նախարարն ալ պիտի առաջարկէ վարկեր քուէարկել, ամրապնդելու համար ափրիկեան եւ ասիական գաղթավայրերու նաւային կայանները։ Դիր-ծովակալը կը կարծէ թէ հարաւային Ափրիկէի մէջ առաջ եկած ընդվզումը այնքան մեծ համեմատութիւններ չպիտի առնէր եթէ երբեք քանի մը յածանաւներ գտնուէին այն կողմերը։

ՆՈՐ ԱԿՈՒՄԲ ՄԸ

Լռակեացներու ակումբը.— Նմանօրինակ հաստատութիւն մը ԺԷ. դարուն մէջ։

Անգլիոյ մէջ շատ ակումբներ կան, եւ ամէն օր ալ նորեր կը հիմնուին։ Անգլիացի ազնուական կին մը, Լէտըի Դըգսաւէն եւ իր բարեկամուհիներէն մէկ քանին գաղափար յղացեր են Լոնտոնի մէջ հաստատելու կանանց ակումբ մը, որուն անդամները պարտին լռութեան երդում ընել։ Այս ակումբը բացուած է հոկտ. 4ին։ Տասնըեօթներորդ դարուն վերջերն ալ նմանօրինակ ակումբ մը հաստատուած է Լոնտոնի մէջ։ Հոն միակ էական օրէնքը բերան չբանալն էր։ Նախագահը խուլ-համր մըն էր. անդամներուն պէտ մատներով կը խօսէր։ Նոյն իսկ թոյլատրուած չէր այս ձեւ խօսակցութիւնը, բացի կարեւոր պարագաներէ։ Հօգշթէտի փառաւոր յաղթանակէն յետոյ, ատենակից անդամ մը համարձակեցաւ խօսիլ այդ յաղթութեան վրայ, բայց իսկոյն վտարուեցաւ ակումբէն։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Ուլայի առաջին աստիճան տրուեցաւ Է. զօրաբանակին (Եէմէն) ընդհանուր պէտքերուն առաջին ճիւղին Տնօրէն Մուսթաֆա Ֆէհմի փաշայի։ Սանիէ աստիճան՝ Պրուսայի Նահանգին հանրօգուտ շինութեանց կեդրոնական ճարտարապետ Իւսուֆ պէյի։

—Յառաջիկայ տարւոյն Մուհարրէմէն սկսեալ Մէքքէի դատաւոր անուանուեցաւ Իսհագ էֆէնտիզատէ Մէհմէտ Ճէմալէտտին էֆ. եւ Մէտինէի դատաւոր՝ Մէհմէտ Սալահատտին էֆ.։

—Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. պատուակալ թիկնապահ եւ Հէվվէկիէի հրամանատար զինագպետ Ղալիպ պէյի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Սուրբ Էմին Օսման էֆ.ի եւ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ տէրութեան հպատակ ու Վիէննայի առաջնակարգ վաճառականներէն Պ. Իգնաս Կոմսի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղիին անօրէն Պ. Տօրիէի։

—Երկրորդ կարգի Շէֆգաթ՝ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ տէրութեան հպատակ և Վիէննայի առաջնակարգ վաճառականներէն Պ. Իգնաս Էրնեսթի քրոջ՝ Տիկին Ժոզեֆին Կոմսի։

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ.—Վեհ. Սուլթանը իմանալով որ անպաշտօն վիճակով Կ. Պոլիս գտնուող պաշտօնեաներուն մեծ մասը թէեւ ամսաթոշակ կը ստանայ, առանց պետական Խորհուրդին կամ գաւառներու իշխանութեանց կողմէ դատաստանի ենթարկուածները եւ կամ տակաւին Կ. Պոլիս գալով հարկ եղած պաշտօնաթուղթերը չներկայացնողները ամսաթոշակ չեն ստանար, հրամայեց ասոնց մասին կատարուելիք գործողութիւնները փութացնել և սրբագրութիւնը չսպասել ալ, որպէս զի քննութեան ելքին սպասելով կարօտութեան չենթարկուին։ Ն. Վեհափառութիւնը նաեւ հրամայեց որ թափուր պաշտօններու համար կատարուած ընտրութեանց ատենիւ երկրորդներուն կարգը նկատողութեան առնուելով բարձրագոյն հաճութեան հոգեւ առաջ պարագաներ առաջ չունենան եւ անպաշտօն վիճակի ենթարկուածները երկար ատեն առանց պաշտօնի ու ամսաթոշակի չմնան։ Քաղաքային պաշտօնեաներու յանձնաժողովը այդ մասին տեղեկագիր մը պիտի պատրաստէ որ Նախարարաց Խորհուրդին կողմէ քննուելէ ետքը, պիտի մատուցուի Կայս. Դահլիճ, անպաշտօն վիճակի ենթարկուած պաշտօնեաներուն մէկ ցուցակը։

ՊՐԻԶՐԷՆԷՆ կը հեռագրեն անցեալ օրուան թուով թէ հ.ս. Ճիւլուսի տարեդարձը մեծ փոյթով տօնուեր է նոյն քաղաքին մէջ, եւ այս առթիւ Ռիզէ թատրոնը լեցուեր է հ.ծ. բազմութեամբ մը։ Հանդէսը սարքուեր է տեղւոյն դասակարգին համար կազմուած փոխադարձ օգնութեան ուժը Ընկերութիւններու կողմէ, եւ կողմնակից յանձնաժողովին անցքին տեղն խուռն բազմութիւն մը «Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթանը» գոչեր է։ Մեծ նուագախմբի մը կողմէ երաժշտական ընտիր կտորներ նուագուեր են, որոնցմէ առաջինը ձօնուած Վեհ. Սուլթանին անունին։ Այս հանդէսին ներկայ գտնուեր են դիւանագիտական մարմինէն ներկայացուցիչներ եւ պետական կառավարութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարներ։

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ Տեսուչ Վսեմ. Հիֆզի պէյ հիւանդ ըլլալով քանի մը օրէ ի վեր բացակայ կը գտնուի իր պաշտօնատեղիէն։

ՎԻԷՆՆԱՅԻ օսմ. դեսպան Մահմուտ Նէտիմ փաշա իր պաշտօնատեղին ժամաներ է։

ՄԻՍԻՆ ԳԻՆԸ.—Վեհ. Սուլթանը տեղեկանալով որ մսին գինը սուղ ըլլալուն հետեւանքով ժողովուրդը եւ մանաւանդ աղքատ դասակարգը կը նեղուի, բարեհաճեցաւ հրամայել որ կայսերական նահանգներէն ոչխարի արտածութիւնը արգիլուի։

ՊԱՂՏԱՏԻ նոր կուսակալ Ապտիւլվէհապ փաշա վաղուան յետաձգեց իր մեկնումը։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանը, երէկ առաւօտ, արտաքին գործոց Նախարար Թէվֆիք փաշայի ապարանքը երթալով, տեսակցեցաւ Ն. Վսեմութեան հետ։

ՍԵՐՊԻՈՅ դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ դեսպանատունը Բ. Դրան միջոցաւ Ֆրէնց Եասէֆ կայսեր կողմէ Վեհ. Սուլթանին ուղղուած գիր մը՝ ծանուցանող թէ Եասէֆ Աւկուսթ արքայազն կին՝ Աւկուսթա արքայադստեր մանկիկ զաւակ ունեցած է։

ՃԻՊՐԱԼԹԱՐԻ անկլիական եպիսկոպոսը, երէկ, Ֆէնէրի Պատրիարքարանը երթալով, տեսակցեցաւ Յունաց պատր. փոխանորդին հետ եւ շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած ընդունելութիւններուն համար։

ՏՈՒԹ. ՋԱՆՊԱԶ ՓԱՇԱ, Յունաց Սիլլողոսի մատենադարանին նուիրեց հարիւր քառասունէ աւելի կտոր հնագոյն գիրքեր՝ յատկապէս հին մատենագրութեան վերաբերեալ եւ Վենետիկի ու Պոլսի մէջ տպուած տպագրութեան դիւանին առաջին շրջանին մէջ։ Ասոնց մէջ կայ յունարէն քերականութիւն մը որ առաջին անգամ տպագրուած յունարէն գիրքն է։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՓԱՇԱ ԳԱՐԱԹԷՕՏՈՐԻ, առաջին թարգմանիչ Վեհ. Սուլթանին եւ անդամ Պետական Խորհուրդի քաղաքային ճիւղին, անցի օրը Եւրոպա ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճեպընթացով։

ՔԱՇՂԱՐԷՆ Կ. Պոլիս եկած չորս իսլամ ուսանողներ, կայս. Իրատէի մը համաձայն, Պէյլէրպէյի Համիտիէ վարժարանը ընդունուեցան։

ԱՐՇԻՊԵՂԱԳՈՍԻ կղզիներու Նահանգին կուսակալ Ապտին փաշա որ քննական պտոյտի համար Միթիլէն կը գտնուէր, Նահանգին կեդրոնը՝ Ռոտոս վերադարձեր է։

ԻԶՄԻՐԻ ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐԸ.—Առողջապահական Խորհուրդը հոկտ. 18/31 թուականով ծանոյց քարանթինայի կայաններուն թէ Իզմիրէ ժամանումները բժշկական քննութեան ենթարկուած են մինչեւ նոր տնօրինութիւն։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Բունէյլիի Տէօլէն փարախին եւ շրջակայ լեռներուն մէջ երեւան ելած պուլկար աւազակները ձերբակալուեր են՝ զրկուած զինուորական ջոկատին միջոցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ գործոց Նախարարութիւնը, ձեռնհաս պաշտօնարանին մէկ տեղեկագրէն իմանալով որ Բէյքոզի Ֆանարէ Լիժիրմիէն իրարէ ջրաղացներուն ջրանցքները Կ. Պոլսոյ մէջ կը վաճառուին՝ ամբողջը յիսուն դրամի, ծանոյց ամէն կողմ արգիլել այդ վաճառումը, վասն զի օրէնքին արտամադրութեան համաձայն պաշտօնական արտօնութիւն չունեցող բռնամէնքներու վաճառումը արգիլուած է եւ թէ ծախողներէն ու ծախել տուողներէն առաջին անգամ մէկէն երեք ոսկի տուգանք կ'առնուի եւ երկրորդ անգամ ալ երեքէն մինչեւ տասը ոսկի։

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ յունական վարժարաններուն բոլոր ուսանողները պատուաստուեցան ծաղկախտին դէմ։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.— Իգտամ կը ծանուցանէ թէ առեւտրական երկրորդ դատարանը, երէկ, սնանկ հռչակեր է Մեծ Շուկայ Դելլալզադէ Պալը Տիվրիք փողոցը հաստատուած գոլպայի վաճառական Մէլամիկցի Մուսթաֆա Հաֆըզ եւ Մահմուտ փողոցի կողմը կօշիկի վաճառական Ապտիւլրահման Նաճի էֆ.ները։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ մէջ հաստատուելիք հանքաբանութեան վարժարանին համար անտառներու, հանքերու եւ երկրագործական նախարարութեան մասնագէտ խորհրդական Ֆոն Էնթէլյոն էֆ.ի պատրաստած ծրագիրը Բ. Դրան մատուցուեցաւ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ դեսպանատան գործակատար Պ. Պօբֆ, երէկ, ճաշ մը տուաւ ի պատիւ ֆրանսացի ծանօթ դերասան Պ. Սիլվէնի։

ՕՏԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ.— Մէկ քանի օրուան փոթորիկին հետեւանքով Սեւ Ծովէն գալիք փայտի ու ածուխի նաւերը տակաւին Պոլսոյ նաւահանգիստը չեն ժամանած, ինչ որ մասնագէտութիւն կը պատճառէ անոնց տէրերուն։ Ասոնցմէ նաւ մը ընկղմեր է, տակայն նաւաստիները ազատուեր են. փայտ բեռցած ուրիշ նաւ մըն ալ ընկղմեր է, տակայն նաւաստիներուն նկատմամբ լուր մը չկայ։ Ասկէ զատ ընկղմած նաւէն երկու նաւաստիներ խեղդուեր են։

—Երէկ մակոյկ մը Սիրքէճիէն հեռանալով շոգենաւու ալիքը մը առած ատեն, հասանքին ասպնջականութենէն ինկաւ պուլկարական շոգենաւին պարանին վրայ ու ընկղմեցաւ։ Նաւավարը եւ յածախորդը թէեւ ծովը ինկան, սակայն չարաչար ազատուեցան։

—Շիրքէթի 40 թիւ շոգենաւը, երէկ, Անատօլու Գավաղէն մինչեւ Էմիրկեան երեք ժամէն գնաց, վասն զի վերը յիշուած ընկղմեալ նաւին առագաստները ջուրին երեսը կը լողային և 40 թիւը դժուարաւ կրնար յառաջանալ։

—Ռումանիոյ Սիւլինայի կողմերը ձիւն տեղացած է։

—Սէլանիկէն հոկտ. 16 թուականով կը գրեն թէ հինգ օրէ ի վեր դիշեր ցերեկ անընդհատ կ'անձրեւէ եւ օդին երեւոյթէն նայելով տակաւին պիտի շարունակէ։

ԿՆՈՋ ՄԸ ՀԱՄԱՐ.— Սէօքէ գաւառակին (Այտընի նահանգ) շրջակաները Հասան անուն մարդ մը կոկորդէն կտրուած գտնուեր է։ Քննութիւն կատարուելով հասկցուեր է թէ այդ ոճիրը գործած են Վէլի ու Հասան անուն երկու անձեր որոնք ձերբակալուած են։ Սպանուողը գեղեցիկ կին մը ունէր եւ Վէլի կ'ուզէր ամուսնանալ անոր հետ. ուստի երբեմն պէտք էր մէջտեղէն վերցնել։ Վէլի այդ նպատակով գործած էր ոճիրը։

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՀՐԴԵՀԸ.— Ինչպէս ծանուցած էինք, Տարտանէլի հրդեհին առթիւ Պոլսոյ Ընկերութիւնը վնասներ ունեցած է։ Կ. Պոլսոյ Տնօրէնութիւնը արդէն անմիջապէս իր գլխաւոր պաշտօնեաներէն Խաչատուր էֆ. Ֆրանկիւլեանը հոն փութացուցած էր եւ կ'իմանանք թէ վնասուց վճարմանը համար պէտք եղած հրահանգը տրուած է Տարտանէլի գործակալ Ղազար էֆ. Ղազարեանի։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.—Օսմ. Հանր. Պարտքի Թաղահոլ հասոյթներու ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Պոլսոյ Գարաքէօյի հանգերու Ընկերութեան՝ բաժնեթուղթերը 4 40 օսմ. ոսկիով եւ 1էն 45 հազար թիւը կրող 45,000 բաժնեթուղթերուն դրօշմի տուրքը վճարուած ըլլալով նոյն բաժնեթուղթերու տէրերը պէտք է ներկայացնեն զանոնք Պոլիս, Ջինոպանի տեսչութեան մէջ դրոշմի դիւանին, ուր նոյն բաժնեթուղթերու դրոշմուելու կանոնական ձեւակերպութիւնները պիտի կատարուին առանց իրենցմէ ոչ եւ է ծախք պահանջուելու։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

16(29 հոկտ. 1904 2—3

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Ս. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

Ինչպէս արդէն ծանուցած էինք, Գատըգիւղի Թաղ. Խորհուրդը հրաւիրած է Ամեն. Տ. Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսը յառաջիկայ կիրակի առաւօտ նախագահել Ս. Թագաւոր եկեղեցւոյ ժամերգութեանց եւ քարոզ խօսիլ։ Այս առթիւ, Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ կաթողիկէն եւ Ամպհովանին, ինչպէս նաեւ կաթողիկոսական զարդերը Գատըգիւղի եկեղեցին փոխադրուած են։

⁂ Կրօնական Ժողովի ատենապետ Տ. Գրիգորիս Արքեպսկ. Յովհաննէսեան երէկ Երուսաղէմատուն երթալով՝ տեսակցեցաւ Ս. Կաթողիկոսին հետ։

⁂ Սարգիս էֆ. Թոփճեան կարեւոր գումար մը յանձնել տուած է Ս. Կաթողիկոսին՝ Կիլիկիոյ եկեղեցական եւ կրթական պէտքերուն ի նպաստ։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Խառն Ժողովը գումարուեցաւ այս առաւօտ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին Կրօն. Ժողովէն՝ Տ. Գրիգորիս, Տ. Վահրամ եւ Տ. Գաբրիէլ Սրբազանները եւ Տ. Կարապետ Սեթեան, Տ. Կարապետ Սանտալճեան եւ Տ. Յովհաննէս Շահպազեան Ս. քահանաները, Քաղ. Ժողովէն՝ Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան, Մկրտիչ էֆ. Աստաճեան, Մինաս էֆ. Սեթեան, Տիգրան էֆ. Տէր-Ներսէսեան։ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին կողմէ ինչ ինչ խնդիրներ ներկայացուած էին։ Ժողովը առաջնութիւն ընծայեց այդ խնդիրներուն եւ որոշեց յառաջիկայ նիստին պէտք եղածը ի գործ դնել։

⁂ Ժողովը Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի կողմէ հաղորդուած տեղեկութիւններէ իմացաւ որ Կիւմիւշեան բարեխնամ Յովհաննէս էֆ.ի կտակի խնդիրը կարգադրուեր է եւ այդ կտակին արդիւնքը իրենց նպատակին յատկացնելու մասին ինչ ինչ տնօրինութիւններ եղած են։

⁂ Ժողովը զբաղեցաւ նաեւ յարաբերական խնդիրներով։

Ս. Պատրիարքը Գիւտ Խաչի տօնին առթիւ յառաջիկայ կիրակի պիտի պատարագէ Մայր եկեղեցւոյ մէջ։

—Իզմիրի Առաջնորդ Տ. Եղիշէ Եպսկ. Դուրեան վաղը կը մեկնի Նիկոմիդիոյէն, ուր կը գտնուի այժմ եւ կուգայ Պոլիս։

— Կրօնական Ժողովը գումարուեցաւ երէկ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր եւ ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս Արքեպսկ.ի։ Ներկայ էին Տ. Գաբրիէլ Սրբազան եւ Սեթեան, Սանտալճեան ու Շահպազեան աւագ քահանաները։

1. Աթէնքի մայրաքաղաքի հոգաբարձութիւնը կ'առաջարկէր որ մինչեւ տեղւոյն հայ եկեղեցւոյ շինութիւնը միայն քահանայ չպահել։ Ժողովը նկատելով որ մինչեւ հիմա Տ. Խորէն քհյ. Մոսթաքեան պաշտօնավարած է հոն եւ նոյնպէս եկեղեցին ալ պէտք ունի քահանայի, որոշեց գրել որ պահուի այդ քահանան։

2. Ֆերիգիւղի Տ. Ղեւոնդ քահանան դարձեալ իր հին պաշտօնին (Թաղ. Խորհուրդէն) համար դիմում ըրած ըլլալով, Ժողովը որոշեց դարձեալ Թաղ. Խորհրդոյ նկատառութեան յանձնել։

Ժողովը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

— Խարբերդի Առաջնորդ Տ. Խոսրով Ծ. Վ. Պէհրիկեան թեմական այցելութեան ելած ըլլալով, Խաչվերացի տօնին օրը այցելած է նաեւ Բէզիրկէնի գիւղը եւ քարոզ խօսեր է։

— Ազգային Նպաստից Յանձնաժողովը երէկուան նիստին մէջ տրուած որոշումները.

Մշոյ Ս. Կարապետ վանուց փոխ-Վանահայր Տ. Վարդան Վ. տեղեկագրով մը նիւթական օգնութիւն կը խնդրէր։ Յանձնաժողովը արժան դատեց բացառիկ նպաստ մը ընել եւ հրաւէր կարդալ նոյն վանուց Միաբանական Ժողովին, տեղական միջոցներով դարմանելու վանքին նիւթական անձուկ վիճակը։— Սայ թեմէն Լօյելի եւ Ջէօքմէրզիէն գիւղերու մէջ դպրոցներ հաստատելու համար նպաստ խնդրուած էր։ Յանձնաժողովը նկատելով որ Կիլիկիոյ կարօտ թեմերու մէջ գիւղական դպրոցներ հաստատելու համար արդէն ամսական 30 ոսկի սահմանուած, եւ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին յանձնուած էր կատարել նոյն նպաստի բաշխումը կարօտ թեմերու վրայ, որոշեց Ն. Բարձր Սրբազնութեան նկատառութեան յանձնել նոյն երկու թեմերու դպրոցներու խնդիրը։

Յանձնաժողովը Վարագայ վանուց Հոգաբարձութեան առաջարկութեան վրայ՝ Գաբրամաճեան Պետրոս էֆ.ի տեղ, որ հրաժարած եւ մայրաքաղաքս եկած էր, անդամ կարգեց Մկրտիչ էֆ. Հիւսեանը, իսկ Հոգաբարձութեան անդամներէն Աւետիս էֆ. Թէքէլիպաշեանի հրաժարականը ընդունելի դատելով, որոշեց հրաւիրել զինքը ստանձնելու իր պաշտօնը։

Վանայ Սանդխտեան Որբանոցի Հոգաբարձութիւնը հրաժարական մատուցած էր պաշտօնէն։ Ժողովը անընդունելի դատելով հրաժարականը, որոշեց յորդորել զիրենք շարունակելու իր պաշտօնը։

Յանձնաժողովը իր անդամներէն Գալուստեան Սիման էֆ.ի յանձնեց ուսումնասիրել Տարսոնացի Սէլվիջեան էֆ.ի կողմէ ներկայացուած առաջարկութիւն մը, որով կը խնդրէր Նպաստից Յանձնաժողովի ուսումնական դասագիրքերու վաճառումը իրեն յանձնուիլը, ինչ ինչ պայմաններով։

Յանձնաժողովը զբաղեցաւ նաեւ նպաստի զանազան խնդիրներով։

—Մարսիլիայէն կը հաղորդեն թէ ամսոյս 7ին կատարուեր է բարեյիշատակ Յովհաննէս էֆ. Կիւմիւշեանի մարմնոյն ամփոփումը յատկապէս պատրաստուած դամբարանին մէջ։ Հանգուցելոյն ազգականները հոյակապ շիրիմ մը կառուցանել տուած են Մարսիլիոյ գերեզմանատան մէջ. միակտուր սպիտակ մարմարէ կոթող մըն է աս, որուն վրայ ոսկեզօծ տառերով կը կարդացուին. «Աստ հանգչի Յովհաննէս Կիւմիւշեան, բարերար. ծնեալ ի Կեսարիա՝ 1822, մեռեալ ի Մարսիլիա՝ 1902»։ Հանգուցելոյն մարմնոյն զետեղումը այդ դամբարանին մէջ՝ տեղի ունեցեր է ի ներկայութեան Մարսիլիոյ հայ ազգայնոց եւ Տ. Յովհաննէս քահանայ Մանդալեան հոգեհանգստեան աղօթքները կարդացեր է շիրիմին վրայ։

—Պէրլինի Լօքալ Անձայկէր թերթին թղթակցին Ռուսիոյ Ներքին գործոց նախարար Իշխ. Սվիաթոփոլք Միրսքի հետ ունեցած մէկ տեսակցութեան միջոցին, իշխանը հետեւեալը յայտարարեր է Ռուսահայոց եկեղեցական կալուածոց գործերու մասին.—«Ես ցեղի խտրութիւն չեմ հասկնար. պարագաները ցուցուցին որ ամէնքն ալ հաւատարիմ հպատակներ են։ Հայերը եւ Հրեաները պիտի ստանան բոլոր օրինական իրաւունքները, միայն քիչ մը համբերել պէտք է. ես ինքս կը վստահեցնեմ ձեզ այս մասին։» Ռուս լրագիրը նախարարին այս խօսքը արտատպած է Լոքալ Անձայկէրէն։

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ՃԻՇԴ ՈՒԶԱՆԻԴ — ՃԻՇԴ ՓՆՏՌԱՆԻԴ
«Ժամանց կամ ընտանեկան խաղեր»
Զ. Տ. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Անհրաժեշտ ամէն մարդու.—Անհրաժեշտ ամէն ընտանիքի։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով եւ կեդրոնատեղին է Պ. Պալենց գրատունը։

Գին 5 Դահեկան
Առիթէն օգտուեցէ՛ք 15—24

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՊԼ)

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՓՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԱԼԹԻԿԻ ՌՈՒՍ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՂԸ
ՃԻՊՐԱԼԹԱՐԻ ՄԷՋ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԻԿՕ, 1 նոյեմ.—Ռուսական նաւատորմիղը այս առտու ժամ 8ին մեկնեցաւ։

ՃԻՊՐԱԼԹԱՐ.—Այս տեղի պահակազօրքերը շտապման վիճակի մէջ դրուեցան։ Թնդանօթաձիգները Ռոք-Կանի դիրքին վրայ գացին։ Ճիպրալթարի առջեւ խարսխած նաւերը պատերազմելու պատրաստ վիճակի մէջ կը գտնուին։

ՎԻԿՕ.—Առաւօտուն բոլոր թնդանօթաձգութեան ձայներ լսուեցան ծովին բացէն՝ որոնք նաւատորմին մը նշանառութեան փորձերուն հետեւանքն էին։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ռուս դեսպան Պէնքէնտորֆ կոմսը Էտուարտ Թագաւորին ներկայացաւ։

—Դեսպանը, երէկուան, տեսակցեցաւ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Լորտ Լանստաունի հետ։

ՃԻՊՐԱԼԹԱՐ.— Կէսօրէն հինգ ժամ առաջ անգլիական նաւատորմիղը տակաւին նոյն նաւահանգիստը կը գտնուէր։ Այսուհանդերձ միշտ պատրաստ է մեկնելու։

ԼՈՆՏՈՆ.—Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց՝ ծանուցանելով թէ ռուսական նաւատորմիղը Վիկոյէն մեկնելէ առաջ, ռուս ծովակալը հրահանգներ տուեր է թէ ռուսական նաւատորմին ալ եւս պէտք չէ որ խոչընդոտէ չէզոքներու վաճառականութիւնը։ Ռուսիոյ խոստմանը համաձայն նոյն նաւատորմիղէն չորս սպաներ Վիկօ թողուեցան։

—Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ կառավարութիւնները հիմա կը բանակցին այն պայմաններուն վրայ որով գործը պիտի յանձնուի միջազգային յանձնաժողովին որ պիտի կատարէ առաջադրուած քննութիւնը։

—Վաղը Անգլիոյ Նախարարաց Խորհուրդը նոր գումարում մը պիտի ունենայ։

ՎԻԼԼԱԿԱՐՍԻԱ.—Բրիտանական նաւատորմիղը որուն հոս ժամանելը երէկ ծանուցուած էր, նորէն ճամբայ ելաւ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴԱՇՏԷՆ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Քուրոբաթքին զօրավարը այսօրուան թուականով կը հեռագրէ Զարին.—«Որ եւ է տեղեկագիր չստացայ թէ հոկտ. 31էն նոյեմ. 1ի գիշերը ընդհարում կատարուած ըլլայ երկու հակառակորդ բանակներուն միջեւ։»

—Սախարով զօրավարը հոկտ. 31 թուականով կը հեռագրէ Ռուսիոյ ընդհանուր սպայակոյտին թէ ռուս զինուորները հոկտ. 30ին զանազան հետախուզութիւններ կատարած են եւ ասոնց մէկին ատեն Ճափոնական ջոկատ մը հարկադրուեր է նահանջել։ Ճափոններէն քառասուն հոգի մեռեր ու վիրաւորուեր են։ Տեղակալ մը վիրաւոր է։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.—Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարարը եւ Ուաշինկթընի ֆրանսական դեսպանը այսօր ստորագրեցին ֆրանքօ-ամերիկեան իրաւարարական դաշնագրութիւնը։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԼՈՆՏՈՆ, 1 նոյեմ.— Էքսչէնճ Թէլէկրաֆ ծանուցանելով որ Անգլիոյ Նախարարաց Խորհուրդը վաղը Էտուարտ Թագաւորին նախագահութեամբ պիտի գումարուի՝ անգլօ-ռուս անհամաձայնութեան վէճի մը առթ եղած քանի կէտերը կարգադրելու, կ'ըսէ թէ նախապէս սկզբունքով որոշուած էր միայն այն ատեն Նախարարաց Խորհուրդ գումարել երբ վէճը սուր հանգամանք մը առնու. կը յարէ թէ կացութիւնը բնաւ ծանրակշիռ հանգամանք մը չէ առած։

ՄԱՏՐԻՏ.— Ռուսական մարտանաւերուն մէկ մասը Պասաժէս ժամանելուն առթիւ (տե՛ս Գիշերուան Հեռագիրները, Մ. Խ.) Սպանիոյ Նախարարապետը հրահանգ տուաւ որ բացարձակ չէզոքութիւն պահուի։

ՃԻՊՐԱԼԹԱՐ.— Մանշի անգլիական նաւատորմին մէկ մասը Միջերկրականէն մեկնելով դէպ ի Սուէզ ուղղուեցաւ։ Կ'ըսուի թէ անգլիական նաւատորմիղը Սուէզի մօտ պիտի համախմբուի։

— Մանշի բրիտանական նաւատորմին գրեթէ ամբողջութիւնը, Պէրէսֆորտ ծովակալին հրամանատարութեան տակ, եւ Միջերկրականի նաւատորմին մէկ մասը որոնք Ճիպրալթարի առջեւ միացած էին, երէկ յանկարծ հրաման ստացան ճամբայ ելլելու։ Պատրաստութիւնները շուտով աւարտեցան՝ ամենամեծ գաղտնապահութիւն պահելով, եւ մարտանաւերը ճամբայ ելան, բայց ուր երթալնին յայտնի չէ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՎԻԿՕ, 2 նոյեմ.— (Շարունակութիւն նոյեմ. 1ի հեռագրին).—Ռուսական մարտանաւերուն վերջին մասը երէկ իրիկուն մեկնեցաւ, սակայն ուր երթալնին յայտնի չէ։ Կ'ենթադրուի թէ դէպ ի Թանճէր կ'երթան եւ նաւատորմին առաջին մասին գացած ճամբուն պիտի հետեւին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ռուս դեսպան Պէնքէնտորֆ կոմսը, երէկ, Էտուարտ Թագաւորին ներկայացաւ։ Տեսակցութիւնը ժամ մը տեւեց։ Դեսպանը յետոյ տեսակցեցաւ Լորտ Լանստաունի հետ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Քուրոբաթքին զօրավարը հետեւեալը կը հեռագրէ Զարին.— «Մեր աջ կողին վրայ յարձակող Ճափոններուն յառաջացումը արգիլուեցաւ։ Հարաւային կողմէն բազմաթիւ զինուորներ բերած եւ Լին-Շին-Բուէն անդին տարած են։ Նաեւ յառաջացած էին երկաթուղիին մօտ, ուր մեր զինուորները որոնք հզօր կերպով ամրացած էին, ուժգնապէս ետ մղեցին Ճափոնները։ Տրոֆիմով զօրավարը վիրաւորուեցաւ։»

ՓԱՐԻԶ.— Ուաշինկթընի մէջ Նախագահ Պ. Ռուզվէլթ եւ ֆրանսական դեսպանը ստորագրեցին ֆրանքօ-ամերիկեան իրաւարարական դաշնագրութիւնը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՑՈՒՄ 20 Հոկտեմբեր

Օսմ. Փոխառութ. Միացեալ	Փ. Գ.	93	08
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	125	—
Շիրքէթի Խայրիէ		92	31
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		16	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Յունական պանքա		429	—
Տէրքօզ		242	—
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	17
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6	02
» ժուիսանս		2	—
» պարտաթուղթ		494	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		516	—
Թրանսվալ		87	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն Ա		284	—
» » » Բ		268	50
Լավրիոն		58	—
Անատոլըի երկաթուղի բաժնեթուղթ		12	05
» պարտաթուղթ		520	—

ՓՈԽԱՆԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	—	—
» » » չէք	»	109	37 1/2
Փարիզ » »	Ֆր.	23	83 3/4
» » » չէք	»	—	—
Պէրլին անտեսա չէք	մարք	18	52
Վիէննա չէք	Քրոն.	21	77

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 1 Նոյեմբեր

Անգլիական Փոխառութ.	88	—
Միացեալ պարտք բաց.	85	—
Միացեալ պարտք գոց.	84	87
Օսմանեան Պանքա	13	50
Թուրքական 1888-1889	93	—
Հելլենական 5 %	45	10
» Մօնօփոլ	47	75
Պորթուգալական 1892	94	50
Էժիպսիէն իւնիֆիէ	107	25
Ճապոնական %	78	75
Թրանսվալ	3	87
Փօրթըրօ	1	43
[illegible]	25	30

ՓԱՐԻԶ, 1 Նոյեմբեր

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		98	25
Միացեալ պարտաթուղթ բաց	Ֆր.	86	32
Միացեալ պարտաթուղթ գոց	»	86	12
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	594	—
Օսմանիէ	»	—	—
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	137	25
Օսմ. Ծխախոտ	»	468	—
Օս. Ռէժի	»	365	—
Բէյրութ Դամասկ. 4 %	»	509	—
[illegible] կուբոնը կտրուած	»	1149	—
Իտալական Ռանթ	»	104	15
Սպանիական արտաքին	»	87	20
Աւստրիական	»	101	45
Թրանսվալ	»	99	—
Ռուսական 4 %, 1901	»	93	15
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	110
[illegible]	»	—	—

ՎԻԷՆՆԱ, 1 Նոյեմբեր

Փոխան. Լոնտոնի վրայ	Քր.	239	20
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	132	50
Օսմ. Ռէժի	»	—	—

ՊՐԻՒՔՍԷԼ, 1 Նոյեմբեր

Միացեալ պարտք	—	—
Ռումէլիի երկաթուղի	—	—

Ծարտափանի Թէյ

Թէյը, որ այսօր գրեթէ բոլոր ժողովուրդաց գլխաւոր ըմպելին դարձած է, ա՛յնքան բազմաթիւ տեսակներ ունի որ, արդարեւ գործածողներուն համար բաւական դժուար է լաւ ընտրութիւն մը ընել։ Այդ տեսակներէն ոմանք նշանաւոր են իրը անուշահոտ եւ քաղցրահամ, ոմանք ալ թէեւ նոյնքան անուշահոտ համ ու հոտ չունին, գերադասելի են սակայն իրը կազդուրիչ եւ զօրացուցիչ. վերջապէս իւրաքանչիւր թէյ իր ուրոյն յատկութիւններն ունի, որոնք զինքը կը զանազանեն ուրիշ տեսակներէ։

MARQUE DEPOSÉE

Սակայն կայ թէյ մը, որ այդ յատկութեանց ամէնէն կարեւորները կը միացնէ իր վրայ, այսինքն՝ գոյն, համ, հոտ եւ մանաւանդ կազդուրիչ եւ զօրացուցիչ անզուգական ազդեցութիւն մը. եւ այդ թէյն է Ծաբոնի թէյը, որ այդ յատկութեանց շնորհիւ կը յարմարի ամէն տարիքի ու կազմութեան, ամէն կլիմայի եւ եղանակի եւ ամէն ճաշակի։

Նավրուեան եւ Խազուլեան բոյր մեծ վաճառատունը, իր բազմաթիւ յաճախորդաց ծառայութիւն մը մատուցանելու համար, այս անգամ մեծաքանակ ներածած է Ծարտափանի զուտ թէյ մետաղեայ եւ խտկական տուփերով ու կը հրաւիրէ օգտուիլ այս առիթէն բոլոր անոնք, որ կը փափաքին ունենալ թէյ մը։

Համով հոտով, առողջապահիկ եւ կազդուրիչ։

Սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուի նաեւ հնդկական, չինական, Սէյլան եւ Ճավայի ամէն տեսակ թէյեր։ 58 2—40

Ուշադրութիւն մարգալի

Առաջնակարգ Ընկերութիւն

Հունկրուհազ

Ընդհանուր Ապահովագրութեանց

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857ԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ի ՊՈՒՏԱՓԵՇԹ

ԿԵՆԱՑ ԲԱԺԻՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 332 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ — ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 114 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ — ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 461,035,390 ՖՐԱՆՔ

Սոյն Ընկերութեան պայմանները՝ Թուրքիոյ մէջ գործող միւս Ընկերութեանց պայմաններէն, ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԵՆ։

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ խիստ օգտակար պայմաններով եւ անմրցելի գիներով.— ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ի դէպ մահու եւ կենաց՝ շահաբաժնի մասնակցութեամբ եւ երաշխաւորեալ տոկոսի տոկերով, ինչպէս նաեւ աղջկանց դրամօժիտի ու մանչոց դրամագլխի կազմութեան, եւ ցմահ գանձելի տարեթոշակներու։

Կ'ԱՐԺԷ ՈՒՐԵՄՆ ԱՅԼՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵԼԷ ԱՌԱՋ՝ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԱՉՔԷ ԱՆՑԸՆԵԼ։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեան Ընդհանուր Գործակալութեան։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ՈՒ ՁԵՌՆՀԱՍ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ ԽԻՍՏ ԳՈՀԱՑՈՒՑԻՉ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ
Մեր գործակալք Տ. Գ. ՏԱՎԻՏՕ եւ Ընկ. Գավաֆեան խան, Թիւ 5, Ղալաթիա

Ընդհ. Գործակալ բովանդակ Թուրքիոյ
ՈՐԴԻՔ Ն. ՊԱՌՆԱՍԵԱՆԻ
Պոլիս Պառնաքան խան

18 31—50

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կառախմբ. երթեւեկ.
1904 Յուլիս 25 (Ն. Տ.) չորեքշ. օրէն սկսեալ
ԳՕՆԻԱ - ԷՐԷԳԼԻ—ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

Ե Ր Թ		662
		Ապր. և Ժմ.
Կայարան		Առաւ.
Գօնիա	մեկ.	12 30
Գաշըն խան		1 1
Չումրա		1 45
Արըգ Էօրէն		2 13
Մանտասուն		2 42
Գարաման	ժմն.	8 13
	մկն.	3 28
Սիւրօվա		3 54
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 44
Ալաճա		5 20
Էրէկլի	ժմն.	5 45
	մկն.	6 5
Պուլկուրլու ժմն.	իրիկ.	6 20

Դ Ա Ր Ձ		621
		Ապր. և Ժմ.
Կայարան		Իրիկ.
Պուլկուրլու	մկն.	6 35
Էրէկլի	ժմն.	6 50
	մկն.	8 50
Ալաճա		9 17
Այրանճը-Տէրպէնտ		10 1
Սիւրօվա		10 43
Գարաման	ժմն.	11 7
	մկն.	11 22
Մանտասուն		11 55
Արըգ Էօրէն		12 24
Չումրա		1 —
Գաշըն խան		1 36
Գօնիա ժմն.	իրիկ.	2 5

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի եւ Ամերիկայի միջեւ [illegible]

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքթորիան	10700	[illegible]	350
Արմէնեան	10500	[illegible]	3500
Կէսդրեան	10500	[illegible]	300
Լանքասդրեան	9000	[illegible]	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	[illegible]	3500
Գոլոմպեան	8000	[illegible]	2500
[illegible]	8000	[illegible]	3500
[illegible]	8000	[illegible]	350
[illegible]	8000	[illegible]	2000
[illegible]	3700	[illegible]	9
[illegible]	3700	Օրօրտօ	80
[illegible]	3700	[illegible]	8
[illegible]	3500		

[illegible] 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ.
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՕՆՏԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ [illegible]

12 2—50

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԵՐԻՍՈՒՖԵԱՆ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոս. 2/14 եւ 1310 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Եէնի խան եւ կամ հետեւեալ հասցէներուն.—

Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս Մ. Մ. Ի. Սառօֆ եւ Ռոտիգի, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ գաբու Թիւ 10
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անձէլիտէս, կայարանի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Քեամիլ էֆ., չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդիրա, Մոտա ճառտեսի.

Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ս. Տէմարչի.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, Թիւ 12. Թիւնէլ խան.
Ղալաթիա, Մ. Էդիէն Քրէմէզի, Թէվէքքիլ խան.
Բէրա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսէ, Պէօյիւքտէրէ ճառտեսի, Թիւ 137.
Մեծ Կղզի, Ռէմալ էֆ. Բ. Սոմմարիփա, Բէնտիք.

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 44—50

ՕՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՐՐՈՐԴ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
ՍԻՆԿԷՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԲԵՐԱ, ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 343 ԵՒ 343 ԿՐԿԻՆ
ՓՕՍ ՄԱՌՇԷԻՆ ԴԷՄ
ԱՄԷՆ ՕՐ ԲԱՑ Է
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ 11—20

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
10,000,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՎ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բերա, Շիտակ ճամբան Թ. 347

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՔ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Դամասկոս, Գօնիա, Լաթագիա, Գահիրէ, Մէրսին, Միթիլլի, Ուշաք, Բորդ-Սաիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն։

Որոշեալ պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուի (գոնթ-գուրան) փոխառութիւն կ'ընէ, արժէթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (պոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ եւ օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ եւ հեռագրական օրտիններ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժէթուղթեր եւ արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, սակարանական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Պանքան հետեւեալ պայմաններով եւ տոկոսներով դրամ պահեստի կ'ընդունի.—

2 տարի պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 100ին 3 ու կէս տոկոս կուտայ. մէկ տարի պայմանաժամով պահեստի համար՝ տարեկան 100ին երեք։ 6 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 2 առ հարիւր, 3 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 1½ առ հարիւր։

Ոլոր գործակալութիւնը վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները կը ստանձնէ, եւ անկէ զատ ապրանքներու վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ եւ քօնսինիասիոնով եւ ազատ տէպօզիթոյով ապրանքներ [illegible] կ'ընդունի։

Բերայի մասնաճիւղը նմանապէս կը կատարէ Պանքային վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները (բացի ապրանքներու վրայ կատարուածներէն), եւ անմիջապէս յանձնելու պայմանաւ կը գնէ եւ կը ծախէ զանազան վիճակահանութեանց արժէթուղթեր, ինչպէս Վիլ տը Բարիի, Ռումէլիի երկաթուղեաց, Հելլենական կամ Պանամայի վիճակահանութեան արժէթուղթեր եւլն. եւլն.։ Սոյն գործակալութիւնը եւ Բերայի մասնաճիւղը կը ծախեն նաեւ Ռումէլի Երկաթուղեաց արժէթուղթերու բռօմէսները եւ Օսմ. Պանքային Թուրքիոյ մէջ հաստատուած միւս բոլոր գործակալութիւններուն նման կ'ընդունին տարեկան 2% տոկոսով մինչեւ 10ը օսմ. ոսկի, ընթացիկ հաշիւ բանալով։

Օսմ. Պանքան 3½% ֆրանսական եւ 3% գերմանական Ռանթերու փոխարէն գումարներ փոխ կուտայ, պզտիկ ընթացիկ հաշուի դրութեամբ. յիշեալ Ռանթերը՝ պահեստի դրուած արժէթուղթերու յատուկ տուփին մէջ կը պահուին։ Պահեստի դրուածներու քանակին աւելնալուն ատ համեմատութեամբ, եղած փոխառութիւնն ալ հետզհետէ կ'աւելնայ։

ԱՆՔԸՐ
Հիմնեալ 1858ին
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒԱԾ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՏԱՐԱԾԵԱԼԸ

Երաշխաւորութեան գումար Քր. 168,000,000 | Վճարեալ գումարներ Ֆր. 277,000,000

Թուրքիոյ եւ Յունաստանի համար ընդհանուր գործակալ
ՍԻԿՖՐԻՏ ԱՏԼԷՐ

21 Սթամպօլ Ապուզ Էֆէնտի խան 16—42

CAISSE PATERNELLE
ՔԷՍ ՊԱԴԷՐՆԷԼ
ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ 1841 ԻՆ
ԸՆՈՐ ՄԷ ՖՐԱՆՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱԿԱԿՇՌՈՒՆ ՏԱԿ

ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՂԱԾ ՎՃԱՐՈՒՄ 300 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐ.
ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ ՍՏՈՐԱԳՐԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ 700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐ.

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՖՐ. 85,000,000
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ » 62,750,000

Ուրեմն ընթացիկ ապահովագրութեանց գումարին վրայ պահեստի համեմատութիւնն է 74%, որով ՔԷՍ ՊԱԴԷՐՆԷԼԻ ընծայած երաշխաւորութիւնը գեր ի վեր կը հանդիսանայ ուրիշ ընկերութեանց ցոյց տուած երաշխաւորութեանց։

Ընկերութեան Վարչական Խորհուրդը կազմուած է Ֆրանսայի ամէնէն նշանաւոր դրամատէրներէն, ինչպէս

Մ. ՌԸՆԷ ՊՐԻՍ, Արեւմտեան Ֆրանսայի երկաթուղեաց Ընկերութեան եւ Քրէտի Լիոնէի Վարչական Խորհրդոյ անդամ.
Մ. ՄԱՐՔԻԶ ՏԸ ՖԼԷՐ, [illegible] ընկերութեան Վարչական Խորհրդոյ անդամ.
Մ. ԿՈՄՍ ՏԸ ՍԷՆ ԿԻԼՀԷՄ, Նախկին գանձապահ.
Մ. Օ. ՄԱԶԸՐԱ, Ընդհ. Տնօրէն Քրէտի Լիոնէի.

Թուրքիոյ Տնօրէն Գ. ԱՆՏՈՆԻԱՏԱՏՈՒՐ
Սթամպօլ, Սուլթան-Համամ, Բասմա Քաթըրճըօղլը

Ընկերութեան վրայ Տեղեկութիւն առնելու համար դիմել Քրէտի Լիոնէի.

ԾԱՆՕԹ. — Շահաւոր դիրք պիտի տրուի այն անձինքին որ կարենար արդիւնք մը իրագործած ըլլալ անձնապէս։

28 44- 48

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Գամօ	1497	[illegible]	[illegible]	[illegible]	724	Ռոզարիօ	136
Ալէքօ	3607	[illegible]	1906	Կրոտօնօ	1695	Մարէնկօ	2273	[illegible]	1113
Անճէլօ	1541	Գորսօ	895	[illegible]	775	Մարդէլլօ	[illegible]	[illegible]	1735
Արիոսթօ	2277	[illegible]	[illegible]	Հիտալկօ	1581	[illegible]	[illegible]	Սիլվիօ	1193
Գասանօ	1822	[illegible]	937	[illegible]	372	Միլ	1057	[illegible]	1203
Գօրռուինօ	1264	Տուրօ	[illegible]	Հորաթիօ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Թասսօ	1323
Գրավօ	1076	[illegible]	1713	[illegible]	595	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Գրիւնօ	841	[illegible]	[illegible]	Իակ	2354	Էրօ	1033	[illegible]	3327
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1470
[illegible]	1371	Էլտորատօ	1520	[illegible]	[illegible]	[illegible]	4036	[illegible]	487
[illegible]	1337	[illegible]	84	[illegible]	1053	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2429
Գամէօ	1244	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	637	Վասք	1914
Դագօ	1694	[illegible]	1828	[illegible]	[illegible]	Քոլօ	510	Վոլօ	1289
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1053	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2396
[illegible]	831	Ֆրանչիսքօ	4582	[illegible]	2272	[illegible]	1663	Զէնօ	135
Քլիօ	697	[illegible]	306	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1613	[illegible]	120
[illegible]	[illegible]	Կիկանօ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1789		

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։
Միխասօ չոգենաւը, նաւապետ Թօ[illegible]։
Դիմել առ Գործակալ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻԶՕՍ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 45—50

COMP RUSS
Navigation a Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Հոկտեմբեր

Գշ. 19/1 Սեւաստաբոլ ժամը 10ին մ. ջօրէէն առաջ։ Տարտանէլ, [illegible], [illegible], Իզմիր, Քիոս, Թարապլուս—Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բորթ—Սաիտ, Աղեքսանդրիա ժ. մը 4ին յետ միջօրէի։
Եշ. 2/3 Օտեսա ժամը 1ին միջօրէէն առաջ։
Եշ. 23/5 Միտիլլի, Իզմիր, Պիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 1ին մ. ջ. էէն առաջ։ Օտեսա ժամ 2ին յետ մ. ջօրէի։
Գ. ը. 21/6 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ, Պաթում ժամը 8ին միջօրէէն առաջ։ [illegible], Վառնա, Օտեսա ժամը 3ին յետ միջօրէի։ 43—50

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

[illegible]
Նոյմ. 2ին Մինկրէլի, Սեւ ծովէն։
» 5ին Պրայլան, Անվէրսէն։
» 10ին Իմէրէթի, Սեւ ծովէն։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Նոյմ. 2ին Սիռֆասի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում եւ Նովոռոսիսք։
» 2ին Մինկրէլի, ուղ. Մարսիլիա։
« 11ին Իմէրէթի, ուղ. Մարսիլիա։

Ա կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիա » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիա » 120 »

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ քարափին վրայ։
15 16-50 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԻՑ

Ամէն ամիս երկու անգամ կը բանին Լիվրբուլի եւ Ամերիկայի միջեւ.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	13900	Սիլվանիա	559
Սաքսոնիա	13900	[illegible]	4241
Լուքանիա	12950	[illegible]	3239
Քամփանիա	12950	[illegible]	2945
Ուլթոնիա	8845	[illegible]	2936
Ումպրիա	8128	[illegible]	2935
Էթրուրիա	8120	[illegible]	2558
[illegible]	7393	[illegible]	2181
[illegible]	7269	[illegible]	1601

Ջիբրիա չոգենաւը, նաւապետ Պէլլ, Լիվրբուլէն հոս հասաւ ընդհանուր ապրանքով։

Դիմել առ. ՃՈԼԻ Ա. ՍԻԿԸՐ
37 50 Joly et Seagor
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 14

“ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (181)

ՊԻԷՐ ՏԸ ՔՈՒՐՍԷԼ

ԲԱՐԻԶԻ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻՆԵՐԸ

ՄԵԾ ՈՒ ԱՆՏԻՊ ՎԷՊ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Գ.

ԲԱՐԻԶԻ ՄԱՅԹԵՐԸ

—Պարոն Մօյեոչ, շնորհակալ եմ։ Ոչ մէկուն պաշտպանութեան պէտք ունիմ։

—Մինինիկ Սիւզանս. տաւր մէջ է որ կը սխալիք... Այդ Թշուառականները պիտի չխժռեն ձեզ։

—Արդարութեան պիտի դիմեմ։

—Ա՜հ, ա՜հ, ի՜նչ կրնայ ընել ան. ի՞նչ պիտի ըսէք... Ի՞նչ հետքեր ցոյց պիտի տաք...

—Ձեր վկայութիւնը, ըսաւ Սիւզան կծու հեգնութեամբ մը։

—Ատ տարակոյս, պատասխանեց Ժիւլ գլուխը քերելով... բայց հաւատացէք խօսքիս որ կարելի է անկէ լաւագոյն բան մը ընել... Թող տուէք որ օգնեմ ձեզի սպառնացող ծուղակներէն... Թող տուէք որ պաշտպանեմ ձեզ։

—Ինչպէս...

—Առիկա իմ գաղտնիքս է... Նախ կ'ընդունի՞ք իմ միջնորդութիւնս։

Շեշտակի դիտելով Ժիւլը, հարցուց Սիւզան.

—Ինչո՞ւ համար օգնութեան հասնիլ կ'ուզէ՞ք ինծի։

Աչքերը Սիւզանի աչքերուն մէջ յառած, գեղադէմ երիտասարդը պատասխանեց.

—Ձե՞ք գուշակեր... տակաւին չէք գիտեր է... որովհետեւ կը սիրեմ ձեզ։

—Դո՞ւք, գոչեց Սիւզան անզուսպ քահքահանքով մը։

—Ա՛հ, ի՞նչ կայ զարմանալու... Աղւոր խարտեաշ, երբեմն անտառի երիտասարդին հետ չպիտի ամօթ սեպէք ալ եւս... Ամէն բանէ ձեռք քաշած եմ հիմա... Կեանքի մէջ մին մինակ էք, եւ ընտանութեան մասին դժուարահաճ ըլլալու չէք... Առանց ինծի ի՞նչ պիտի ըլլայ ձեր վիճակը...

—Ապաստարան մը ունիմ։

—Ի՞նչ ապաստարան, հարցուց Ժիւլ անձկութեամբ։

—Մահը։

—Անձնասպա՞ն ըլլալ... պահ մը առիկա կ'ըսուի բայց չի գործադրուիր... մանաւանդ ձեր տարիքը եւ գեղեցկութիւնը ունեցող աղջիկ մը... Մնաց որ, այդ բանը փորձած ըլլալ կը թուիք... եթէ երբեք առիկա յաջողի...

Խորամանկութեամբ մանկամարդ աղջկան մօտեցաւ եւ զայն գրկելու ձեռք մը տարաւ։

Սիւզան ինքզինքը ազատեց այդ զազրելի գրկախառնումէն։

Իր պաղպաջուն աչքերով Ժիւլ կը դիտէր հեգ աղջիկը, կարծես ուզելով համոզել զայն ու այն համոզումը ներշնչել թէ իր պիղծ ձեռքերուն մէջ պիտի իյնար ի վերջոյ։

Բայց Սիւզան, հակառակ իրեն սպառնացող վտանգին, իր արիութիւնը չէր կորսնցներ։

Առանց սարսափի դիմադրեց այդ տնազող նայուածքին, եւ պրծաւ Թշուառականին ձեռքէն, որ յարձակման երկրորդ փորձ մը ընելու կը պատրաստուէր։

Սիւզան դուռը բացաւ եւ հրամայական շեշտով մը ըսաւ.

—Դուրս ելէք, եթէ ո՛չ օգնութիւն կ'աղաղակեմ.

Ոտնաձայներ թնդացին սանդուխին վրայ։

Իր սպառնալիքներէն աւելի վայրագ ծիծաղով մը պատասխանեց Ժիւլ.

—Լա՛ւ, լա՛ւ... Բանի կերպով չպիտի տիրանամ քեզի.. Բայց յիշէ՛ անկէ առաջ ըրած խօսքս... խայտառակեցիր զիս, աղջիկ, պէտք է որ դուն ալ անցնիս այդ ճամբէն... Եւ ընդհուպ։

Ժիւլ դուրս ելած ատեն, սանդուխին վրայ հանդիպեցաւ տան վարձակալուհիին։

Պառաւը տեսնելով որ Ժիւլ մանկամարդ աղջկան սենեակէն դուրս կ'ելլէ, Սիւզանի սենեակը ուղղուեցաւ։

—Ի՜նչ էրիկ մարդեր ընդունելու ելեր էք... Պէտք է գիտնաք որ սենեակին վարձքը կ'աւելնայ այդ պատճառաւ։

—Աւազակ մըն է եկողը... [illegible] մը զոր վանեցի։

Պառաւը պատասխանեց.

—Այդինքն թէ չէք համաձայներ իրարու հետ... Մնաց որ, գիտեմ ձեր բռնած ընթացքը... Ալ եւս չէք աշխատիր... Լ՛ս ուրեմն, 60 ֆրանք պէտք է տաք, եթէ ոչ հոս գործ չունիք։

—Բայց տիկին, իրաւունք չունիք այդ պահանջումը ընելու, յայտարարեց Սիւզան... պէտք է տասնըհինգ օր առաջ իմաց տայիք ինծի։

—Երբ հասոյթի աղբիւր ունէիք, կրնայիք այդ պահանջումը ընել... Բայց հիմա որ բոլորովին անգործ էք, խնդիրը կը փոխուի... Ուստի վաղը պէտք է սենեակէն ելլէք, եթէ ո՛չ ոստիկանութեան քոմիսէրին իմաց կուտամ։

Տարաբախտ աղջիկը հեծկլտալով անցուց գիշերը։

Նոյն իսկ մեռնելու իրաւունք չունէր այդ օրին մէջ։

Յաջորդ օրն իսկ, Արչիվ փողոցին տունէն կը հեռանար Սիւզան եւ անգամ մըն ալ ինքզինքը կը գտնէր անհաս ու անկարեկից Բարիզի մայթերուն վրայ։

Դ.

ՄԻՒՍԸ

Ամենախոր ընկճումէն յետոյ, յանկարծական, հանճարեղ յոյսի մը անձնատուր եղող Կաթօն Թրասի նորէն անդուլ վիշտ մը կը զգար։

Մի՛ զան, կորսուած ու գտնուած, ճիշդ այն պահուն անհետացած էր երբ Կաթօն պիտի տեսնէր զայն։

Երբ Բիէր տը Ռուվըէյ իմացուցած էր մանկամարդ աղջկան յեղակարծ փախուստը, Կաթօն, առանց անդրադարձ ըլլալու այդ մեկնումին պատճառ եղող դաղանիքին, նախազգացում մը ունեցած էր թէ Սիւզան ալ եւս չպիտի դառնար դուքսին շքեղ բնակարանը։

Բայց միեւնոյն ատեն մտածում մը ալ ունեցած էր, մտածում մը որ կազդուրած էր սիրտը։ Սիւզանի այդ փախուստը կը ջնջէր այն անջրպետը, որ առաջ գոյութիւն ունէր իրենց միջեւ։

Հիմա որ բարձր դասու այդ միջավայրէն հեռացած էր, Սիւզան երբեմնի համեստ աշխատաւորը պիտի դառնար, եւ Կաթօնի ծնողքը, հակառակ իրենց ցոյց տուած ընդդիմութեան՝ գործաւորուհիի մը հետ ամուսնանալու, ալ եւս չպիտի մերժէին իրենց հաւանութիւնը, անգամ մը փորձով տեսած ըլլալով թէ այդ խեղճութիւնը ի՛նչ ցաւալի ծայրայեղութեան մը մղած էր երկու սիրահարները։

Իսկ իրենց աղջիկը ընդունելով Սիւզանը, պիտի քաւէին այն յանցանքը զոր իրենց գործել տուած էր գոռոզութիւնը. այսպէս պիտի դարմանէին այն չարիքը զոր քիչ մնաց պիտի պատճառէին անոնք։

Երիտասարդ փաստաբանը քանի՛ կը խորհէր այս գաղափարներուն վրայ, այնքան աւելի համոզուած կը զգացնէր թէ Սիւզան ալ միեւնոյն մտածումները ունեցած ըլլալու էր։

Հիմա որ ո՛չ մէկ բան արգելք կ'ըլլար իրենց միութեան, ինչո՞ւ համար նորատի աղջիկը մերժէր Կաթօնի կինը ըլլալու, քանի որ անկէ սիրուած ըլլալուն համոզումն ալ ունէր։

Տուն դարձին, Կաթօն ապահովաբար երկտող մը պիտի գտնէր Սիւզանի կողմէ ղրկուած։

Ցաւալի եղաւ. ո՛չ մէկ նամակ ու երկտող չգտաւ։

Ցնորայ խորհեցաւ թէ վճռական պարագաներու մէջ, Սիւզան իրեն յարմար միակ ապաստարանը Ֆրանսուազի տունը համարած ըլլալու էր. ուստի առանց վայրկեան մը իսկ կորսնցնելու, Թէրրօժ փողոցը փութացած էր։

(Շարունակելի)